126. Keskiviikkona 15 päivänä lokakuuta 1997

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit 4203

Toinen käsittely

2) Hallituksen esitys laiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 104/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta 4205

Hallituksen esitys 121/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 19/1997 vp

Ensimmäinen käsittely

4) Hallituksen esitys laiksi kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 120/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1997 vp
Lakialoite 94/1997 vp
Toivomusaloite 43/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 4205

Hallituksen esitys 154/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 16/1997 vp

6) Hallituksen esitys yrittäjäeläkkeiden vakuutusmaksujärjestelmien tehostamisesta 4206

Hallituksen esitys 156/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 17/1997 vp

7) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 149/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 18/1997 vp
Toivomusaloite 257/1995 vp, 169/1996 vp

Lähetekeskustelu

8) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta 4207

Hallituksen esitys 159/1997 vp

9) Hallituksen esitys laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 160/1997 vp

10) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain 77 §:n ja sairausvakuutuslain 33 §:n muuttamisesta 4208

Hallituksen esitys 161/1997 vp

11) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta 4209

Hallituksen esitys 162/1997 vp

12) Hallituksen esitys laiksi verotusmenettelystä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 4210

Hallituksen esitys 163/1997 vp

13) Hallituksen esitys laiksi ilmailulain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 164/1997 vp

14) Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta ..... „

Lakialoite 97/1997 vp (Kyösti Karjula /kesk)

15) Lakialoite laiksi tilintarkastuslain 6 §:n muuttamisesta 4213

Lakialoite 98/1997 vp (Maija-Liisa Veteläinen /kesk ym.)

16) Lakialoite laiksi koulutus- ja erorahastosta annetun lain poikkeuksellisesta soveltamisesta 4214

Lakialoite 99/1997 vp (Mikko Kuoppa /va-r ym.)

17) Lakialoite laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta 4221

Lakialoite 100/1997 vp (Virpa Puisto /sd ym.)

18) Lakialoite laiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 §:n 3 momentin kumoamisesta 4222

Lakialoite 101/1997 vp (Suvi Lindén /kok ym.)

19) Lakialoite laiksi tuloverolain 14 ja 105 a §:n muuttamisesta 4228

Lakialoite 102/1997 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

Mietintöjen pöydällepano

20) Hallituksen esitys laiksi käräjäoikeuslain 12 §:n muuttamisesta 4230

Hallituksen esitys 131/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Aho, Andersson C., Aura, Halonen, Hassi, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Juhantalo, Järvilahti, Kanerva S., Kemppainen, Knaapi, Koski M., Lax, Lehtosaari, Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Mikkola, Niinistö, Norrback, Rajamäki, Rauramo, Rehn, Rehula, Saarinen, Sasi, Taina, Tennilä, Tiilikainen, Vartiainen, Vokkolainen, Väistö ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Lax, Aaltonen, Juhantalo ja Aura.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Markkula-Kivisilta, virkatehtävien vuoksi edustajat C. Andersson, Aura, Niinistö ja Wahlström sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Hassi, Järvilahti, Kemppainen, Lax, Lehtosaari, Metsämäki, Mikkola, Rajamäki, Rehula, Tiilikainen, Vartiainen, Vokkolainen ja Väistö sekä
tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. S. Kanerva.

Valiokuntien jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvoston jäseneksi nimitetyn ed. Skinnarin tilalle valitaan uusi jäsen suureen valiokuntaan ja so-

siaali- ja terveysvaliokuntaan sekä uusi varajäsen ulkoasiainvaliokuntaan.

Edelleen ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta ed. Puisto valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä ja ed. A. Ojala valtiovarainvaliokunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valiokuntien täydennysvaalit toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenet

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Vehkaoja vapautusta Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäsenet

P u h e m i e s : Tultuaan nimitetyksi valtioneuvoston jäseneksi pyytää ed. Skinnari vapautusta Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun puolustusvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimielisiä ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti:

puolustusvaliokunnan jäseneksi ed. Hassi ja
ympäristövaliokunnan jäseneksi ed. Pykäläinen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 104/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys koskee veronlisäystä ja viivekorkoa, joka tällä hetkellä on 13 prosenttia. Jo 13 prosentin viivästyskorko on todella erittäin paljon, ja hallitus esittää, että korkoa alennettaisiin 2 prosenttiyksiköllä niin, että se putoaisi 11 prosenttiin.

Hallitus perustelee myös, minkä takia viivekorkoa ja veronlisäystä peritään. Siihen on kolme syytä: 1) turvata veron oikea-aikainen suorittaminen niin, että korko on niin suuri, että verovelvolliset maksaisivat veron oikeassa ajassa; 2) lisäksi tämän viivästyskoron tulee kattaa korkomenetykset; ja 3) korvata veron perimisestä aiheutuneet kustannukset.

Nämä perustelut ovat aivan oikeat. Oppositio hyväksyy nämä perustelut, mutta kun katsoo,

mihin tulokseen oikeusturvatyöryhmä on tullut, niin oikeusturvatyöryhmä esittää, että nykyinen 13 prosentin viivästyskorko on aivan liian suuri. Jos pudotetaan 2 prosenttiyksiköllä ja tullaan 11 prosenttiin, sekin on liian korkea. Nimittäin korkokanta on tällä hetkellä noin 6 prosenttia, ja kun ottaa huomioon, että viivästyskorkoa ei saa verotuksessa vähentää, tämä tarkoittaa osakeyhtiölle 18 prosentin vuotuista korkoa. Jos fyysinen henkilö taas joutuu maksamaan korkealla marginaaliverolla, tämä vastaa jo yli 32 prosentin vuotuista korkoa. Jokainen meistä ymmärtää, että 32 prosentin ja myös 18 prosentin korko on aivan liian suuri.

Kun me olemme kuulleet asiantuntijoita, joilla on kokemuksia tästä ja jotka ovat asiaan kunnolla perehtyneet, he pitävät jopa 9 prosentin korkoa liian korkeana, mutta oppositiossa olemme tulleet siihen tulokseen, että 9 prosentin viivästyskorko riittäisi varsin hyvin. Se on niin korkea, että verovelvolliset maksavat, jos on maksukykyä. Se kattaa hyvin korkomenetykset ja myös korvaa perimisestä aiheutuneet kustannukset.

Arvoisa puhemies! Yksityiskohtaisessa käsittelyssä teemme tämän mukaisen esityksen.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Voin yhtyä monelta osin ed. Kalliksen puheenvuoroon. Suomessahan on ministeri Alhon asettama yrittäjien verotuksen oikeussuojatyöryhmä. Se on tehnyt erittäin tärkeätä ja hyvää työtä muun muassa tämän asian osalta, ja sen yksimielisiä linjauksia pitäisi nyt kuulla. Veronlisäyksen ja viivekoron perimisen tarkoituksenahan perimmiltään on turvata veron oikea-aikainen suorittaminen, kattaa korkomenetykset ja korvata veron perimisestä aiheutuneet kustannukset. Veronmaksun viivästymisestä aiheutuu nykyisin 13 prosentin suuruinen tuloverotuksessa täysin vähennyskelvoton korko verovelvollisille. Osakeyhtiön verotuksessa vähennyskelpoisuus vastaa siten 18 prosentin vähennyskelpoista korkoa ja — mikä on ehkä tärkeintä huomata — progressiivisen verovelvollisen, siis tavallisen palkansaajan, osalta 32,5 prosentin tasoa marginaaliveron ollessa 60 prosenttia, siis suurituloisten ihmisten osalta. Tätä 32,5 prosentin korkoa voi pitää jo kohtuuttomana. Se täyttää kiskonnan tunnusmerkit.

Veronmaksun viivästymisestä aiheutuvat seuraamukset ovat siten kohtuuttoman ankarat. Veron oikea-aikaisen suorittamisen turvaaminen ei vaadi näin ankaria uhkia, rahoitus kun on helpompaa hoitaa muuta kautta. Vain maksu- ja velanottokyvytön jättää veronsa maksamatta aikanaan. Jos veronmaksu pyritään välttämään vilpillisin keinoin, mitä ei voida missään tapauksessa sinällään hyväksyä, siitähän rangaistaan erikseen aina veronkorotuksella.

Veronsaajan korkomenetykset siten eivät ole lähelläkään kannettua 13 prosentin korkoa. Hallituksen esityksessä on todettukin, että pankkien uusien markkamääräisten luottojen keskikorko on nykyisin alle 6 prosenttia. Valtio ja kunnat saavat rahoituksen tätäkin alhaisemmalla korolla. Tosin korot ovat nyt ehkä Emun tullessa vähän nousussa, mutta ne eivät tällaisiin mittoihin nouse.

Ankarat viivästysseuraamukset kohdistuvat myös niihin verovelvollisiin, jotka maksavat veronsa myöhässä mutta ilman veron perimisestä aiheutuvia kustannuksia. Pitää siis muistaa, että veronlisäyksen ja viivekorkoon ei tule sekoittaa rangaistuksen luonteisia piirteitä. Näitä varten on olemassa oma sanktiojärjestelmä eli veronkorotusinstituutio.

Veronlisäyksen ja viivekoron tasoa tulee alentaa vähintään siihen tasoon, jota verotuksen oikaisutyöryhmä, joka sai mietintönsä tänä vuonna valmiiksi, esittää, eli 9 prosenttiin. Keskuskauppakamari esimerkiksi esitti sitä alennettavaksi jopa 8 prosenttiin perustellen sinällään tämän hyvin. Nyt, kun meillä on hallituksen asettama, professori Niskakankaan johdolla oleva työryhmä, ja sen yksimielinen linjaus ja työryhmässä on myös hallituksen ja valtiovarainministeriön edustus mukana, olisi järkevää ja kohtuullista noudattaa sen suositusta. Muuten ihmisten kyky hoitaa velvoitteensa voi vaarantuakin kohtuuttomaksi koetun veronlisäyksen ja viivekoron seurauksena. Keskusta kannattaa siten viivästyskoron asettamista 9 prosenttiin, joka on toimiva ja kohtuullinen nykyisellä korkotasolla.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Veronlisäyksen ja viivekoron tasolla on tietysti puolensa suuntaan jos toiseenkin. Sitähän kahdessa edellisessä puheenvuorossa aprikoitiin. On nimittäin niin, että jos seurauksena ei ole ankaraa sanktiota maksamatta jääneen summan korottamisena, hyvin helposti verot silloin tietysti jätetään ja ajatellaan, että antaa olla muutama kuukausi, tuntuisi mukavammalta.

Mutta joka tapauksessa näillä koroilla maksamaton veropääoma kaksinkertaistuu muutamassa vuodessa. Sen seuraus on silloin se, että

henkilö, joka ehkä voisi ja haluaisikin vielä maksaa pääoman, ei enää pysty ajattelemaankaan, että hän maksaisi sen kaksinkertaisena. Valtiolla on jonkin verran tehty sopimuksia siitä, että jos verovelallinen on valmis maksamaan pääoman, kertyneistä viivekoroista ja veronlisäyksistä on silloin luovuttu. Itsekin olen hoitanut yhtä sellaista asiaa. Mutta minulla ei ole oikein selvää tietoa siitä, mitkä ovat ne perusteet — enkä nyt viittaile mihinkään Sundqvistin asioihin, ne ovat vanhoja asioita — joilla esimerkiksi Valtiokonttori tällaiseen päätökseen voisi tulla. Pitäisi hiukan täsmentää sitä, että ihmiset, jotka haluavat tällaisen ratkaisun joskus tehdä päästäkseen veloistaan maksamalla pääoman, voisivat ottaa yhteyttä ja tehdä siitä esityksen.

Paikallahan oli veroministeri Skinnari äsken. Hänellä on tunnetusti sosiaalinen luonne pitkän aikaisemman toimintansa johdosta. Mutta kun hän ei paikalla nyt ole, en voi häneltä kysyä. Ehkä on liian aikaista häneltä kannanottoa pyytääkään siihen, miten valtio mahdollisesti nykyisin ja tulevaisuudessa suhtautuu sellaisiin henkilöihin, jotka maksavat pääoman veroistaan edellyttäen, että he silloin vapautuvat koronmaksuista. Sehän on tietysti silloin toisaalta yhteiskunnan etu. Toisaalta tietysti yhteiskuntamoraalisesti on varottavaa, jos tällaisia helpotuksia annetaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

3) Hallituksen esitys laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 121/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 19/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 19. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 120/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1997 vp
Lakialoite 94/1997 vp
Toivomusaloite 43/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 154/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 16/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelu:

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys, jolla Raha-automaattiyhdistyksen varoja osoitetaan veteraanien kuntoutukseen, on yksimielisesti edennyt sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, mikä on sinänsä hyvä. Mutta jos ajattelee sitä periaatetta, niin tokihan veteraanien kuntoutustoiminta kuuluisi valtion katettavaksi eikä raha-automaattivaroista maksettavaksi. Tästä on tietysti käyty neuvotteluja myös Raha-automaattiyhdistyksen kanssa, ja tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa katsotaan, että sieltä voidaan, koska Raha-automaattiyhdistyksen tuotto on kohtuullisen hyvin kasvanut, osoittaa varoja veteraanikuntoutukseen.

Mutta ikävintä on, että Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta jo ensi vuonna tullaan osoittamaan niin sanotusti yleiskatteelliseksi 495 miljoonaa markkaa, joka on kohtuuttoman suuri rahasumma. Mutta en suinkaan vastusta lakiesityksen läpimenoa, vaan tyydytyksellä totean, että eduskunta on voinut olla yksimielinen.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Veteraanijärjestöt ovat toivoneet, että rahoitus olisi valtion budjetin kautta hoidettava, jolloin siinä olisi pitkäjänteistä ja varmaa pohjaa, mutta tässä tilanteessa olemme hyväksyneet ratkaisun. Tietysti asia sinänsä, että veteraanit saavat kuntoutusta, on varmasti hyvä. Myös kuntoutuksen laajentaminen ja kertojen lisääminen on varmasti kaikkien näiden henkilöiden kannalta hyvä asia, mutta jatkoa ajatellen toivoisi rahoituspohjan muutosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys yrittäjäeläkkeiden vakuutusmaksujärjestelmien tehostamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 156/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 17/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 149/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 18/1997 vp
Toivomusaloite 257/1995 vp, 169/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. Koistinen: Arvoisa puhemies! Ensimmäisessä käsittelyssä on nyt hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta. Tämä on hyvä asia. Muutoksen lähtökohta oli, että tämä tukee kaikkein vähävaraisimpia veteraaneja, joilla ei ole ollut aikaisemmin kustannussyistä mahdollisuutta proteettiseen hoitoon, vaikka kliininen osa työstä on korvattukin sataprosenttisesti taksan mukaan.

Valiokunnan mietinnössä on eräs kohta, joka herättää kysymyksen, ja toivoisin, että se selvitettäisiin. Kun hammastekninen työ käsitteenä on verrattain laaja, kysyn: Tarkoitetaanko valiokunnan kannanottojen perusteluissa sanalla "proteesi" tavallista kokoproteesia vai esimerkiksi vapaapäätteistä osaproteesia vai kiinteää siltaratkaisua omien hampaitten tai implanttien eli keinojuurten varaan rakennettuna? Mikäli kyseessä on kiinteä siltaproteesi, kustannukset ovat moninkertaiset tavalliseen proteesiin verrattuna. Tämä tahtoo sanoa sitä, että yhden hampaan hinta on noin 7 000 markkaa, eli jos tulee neljä proteesihammasta, se on kaikkine kustannuksineen 30 000 markkaa saamieni tietojen mukaan. Asia olisi hyvä selvittää, jotta tyhjiltä selvityksiltä töitten aikana vältyttäisiin.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Tässä mennään jälleen eteenpäin veteraanien hammashuollon kohdalla, mutta valiokunta on myös esittänyt lausumanaan, että sotiemme veteraanien hammashuoltoa on edelleen kehitettävä. Itse olisin nähnyt, että tässä olisi tullut myös implantit eli keinojuuret ottaa vielä paremmin huomioon korvauksissa, koska juuri irtoproteesit ovat niiden avulla huomattavasti mukavammat monille vanhoille veteraaneille. Siihen suuntaan asiaa ehkä kehitetään.

Proteeseilla tässä tarkoitetaan koko- ja osaproteeseja, näin olen ymmärtänyt, ei kruunuja. Varmasti nämä ovat niitä useimmin potilaiden suihin laitettavia kapistuksia. Ehdottomasti kannatan, että asiaa olisi edelleenkin kehitettävä, koska hyvä purentakyky veteraaneilla lisää kokonaisterveyttä, ruoansulatusta ja kaikinpuolista hyvinvointia.

Ed. Koistinen: Arvoisa puhemies! On todella erinomaista, että asia menee eteenpäin ja sitä kehitetään vielä jatkossakin, kun asia koskettaa juuri vähävaraisimpia veteraaneja. Osittain vastaus tuli ed. Hyssälältä, mutta lisäselvityksiä saanemme vielä, ennen kuin asiassa ryhdytään toimimaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 159/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 160/1997 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Kun asia edellisen kerran oli eduskunnan käsiteltävänä, esitin epäilyn siitä, että saatetaan saada suhteellisen vähän hyötyä näillä pyrkimyksillä, joita ajetaan, ja kuitenkin aiheutetaan paljon hämminkiä ja, sanoisinko, ärtymystä kansalaisten keskuudessa siinä, että tässä tasavallassa on jokin tulonsaajaryhmä, joka on erityisen verokohtelun alaisena, tässä tapauksessa siis ulkomailta tulevat erityisasiantuntijat.

Nyt kun katsoo jatkolakiesitystä, ei voi olla kiinnittämättä huomiota perusteluosaan, jossa todetaan, että tämä ei ole toteutunut toivotussa laajuudessa. Yhtenä syynä tähän on elinkeinoelämän puolelta pidetty sitä, että laki on väliaikainen, mutta sitten esitetään kuitenkin vain kahdella vuodella jatkoa. Eli on jotenkin, sanoisinko, vähän höpö höpö koko perustelu tälle jatkolaille. Täytyy sanoa, että valtioneuvostossa nyt jo ministerin tehtävät jättänyt ed. Alho olisi voinut vähän tarkemmin miettiä, minkälaisen paperin alle laittaa nimensä, ja miettiä koko asiaa, onko tämä sen väärti, että tätä ärsytystä pitää edelleen jatkaa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun ed. Pulliainen ilmensi täällä aikaisemmin käytyä keskustelua, niin hän jätti sen todellisen sanomatta, eli täällä salissa oli hirmuinen kateuden ilmapiiri sen takia, että tällaista verokohtelua annetaan. Sitä on saanut 40—50 henkeä. Jos he ovat sen tasoisia ihmisiä, että heidän tiedoistaan ja taidoistaan on suomalaiselle yrityselämälle todella hyötyä, ja jos heidän yksi perusteensa tulla tänne on se, että täällä annetaan erityinen verotuskohtelu — tuskin se on sellaisenaan perustelu, mutta kuitenkin vaikuttanut siihen — että verotuksessa huomataan heidän erityisasemansa, niin ei se suomalaista yhteiskuntaa kaada, jos he ovat olleet sen arvoisia.

Mutta noin päällisin puolin katsoen ei näy, mikä heidän taustansa on ja mitä he ovat täällä tehneet. Se olisi tietysti ollut mukava tietää. Minä kyllä edellisellä kerralla, kun keskusteltiin, asetuin sille kannalle, että ei kannata kateutta tässä asiassa lietsoa, vaan katsella asiaa järkevästi. Olen edelleen sitä mieltä, että jos saamme tänne taitavia ihmisiä, asiantuntijoita omalla toimialallaan, kyllä minun puolestani verotuskohtelu silloin saa olla hiukan lievempi. Ei 40—50 henkeä tätä maata kaada, se on varma asia.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Tässä on mielestäni kyllä aikamoinen periaatekysymys siinä, että ulkomaalaiset asetetaan verotuskäytännössä parempaan asemaan kuin vastaavat suomalaiset asiantuntijat. Näin ollen mielestäni ei tällaista erityisverolakia pitäisi säätää, vaan ulkomaalaisia pitäisi verottaa samalla tavalla kuin suomalaisiakin asiantuntijoita. Mielestäni lakiesitys ei ole yhtään parantunut siitä, kun se edellisen kerran eduskunnassa käsiteltiin. Sitä arvosteltiin perusteellisesti ja hyvin perustein, eikä tämä ole mielestäni siitä parantunut, joten ne perusteet pitävät edelleenkin paikkansa, samoin myös laajuus. Kun jo silloin epäiltiin, että ei se varmasti kovin monta ihmistä koske, on osoittautunut, ettei se koske, ja näin ollen pidän koko lakiesitystä tarpeettomana.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Olen vähän eri mieltä kuin ed. Kuoppa.

Kävimme, silloin kun edellisen kerran käsittelimme lähdeveroalennuskysymystä, aika laajankin keskustelun. Totean tässä yhteydessä, että laki on hyvin tarpeellinen, koska me tarvitsemme tällaisia erikoisasiantuntijoita, muun muassa yliopistot ja korkeakoulut tarvitsevat ja yritysmaailmamme tarvitsee. On todettava, että näitä henkilöitä on aika vähän. Heitä varmasti voisi olla enemmänkin, mutta tiedetään, että kun muutetaan toisesta maasta Suomeen ja joudutaan perustamaan koti uudelleen, ja tiedetään, että kysymyksessä ovat todelliset asiantuntijat, niin heitä ei kovin paljoa varmaan kiinnosta tulla tänne. Mutta tämä lähdeveron alentaminenkin voi olla

sellainen täky, että saamme korkeaa osaamista, jota Suomi voi hyödyntää.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o m ä k i : Puhemies! Aivan lyhyesti, näitä henkilöitä on todella vähän, saisi olla enemmän. Minusta tärkeä asia, jota ei sovi unohtaa, on se, että heidän panoksensa on huomattavan suuri. Minusta silloin kannattaa hiukan maksaakin.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä miettii isompana kokonaisuutena, useampia valtioita ajatellen vaikka koko unionissa, niin nythän verotusta ei ole harmonisoitu. Toisissa maissa kun tehdään samalla tavalla, että alennetaan ulkomaisten asiantuntijoiden verotusta, sehän tarkoittaa, että meillä on kohta vaihdossa joka maasta nämä viisaat asiantuntijat. Eli Suomeen tulee Saksasta ja suomalaiset menevät johonkin muualle veropakolaisiksi, jolloin pikkuhiljaa on niin kuin vaihto-oppilaita joka maassa. Siinä mielessä tämä on aika iso periaatteellinen kysymys kokonaisuutena.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäelle: Minä kiinnitin äskeisessä puheenvuorossani huomiota siihen, että hallitus itse, jonka istuntoon mitä todennäköisimmin ministeri Kalliomäki on osallistunut, on päätynyt toteamaan, ettei ole toiminut. Nyt olikin kysymys siitä, että kun ei ole toiminut, niin siihen olisi pitänyt reagoida, kun tällainen tavoite on asetettu. Muutoin jatketaan samaa menoa, sitä menoa, että ei toteudukaan.

Ymmärrän tämän pyrkimyksen erittäin hyvin. Minäkin olen sitä mieltä, että Suomi on tiedollisesti sellaisessa tilanteessa ja loukussa tällä hetkellä, vaikka korkean tietotason valtio onkin, että joudumme hankkimaan, houkuttelemaan tänne todellisia osaajia ulkomailta. Mutta silloin kun tällaiseen toimintaan ryhdytään, lainsäädännön pitää olla myös asianmukainen. Ja kun se on kerran kokeiltu ja kehnoksi havaittu, niin heikkoudet pitää siitä poistaa. Eli, ministeri Kalliomäki, ette ollut oikein looginen äsken.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! On tietysti selvää, että tämän tyyppistä esitystä voidaan vastustaa sekä ideologisista että periaatteellisista syistä. Mutta tulee mieleen presidentti Koiviston lausuma, kun hän eräässä yhteydessä ilmeisesti pääministeriaikanaan totesi, että jos ideologia ja käytäntö ovat ristiriidassa, niin ideologia väistyköön. Tässäkin on ilmeisesti kysymys sellaisista eduista, että ideologisten kysymysten täytynee antaa väistyä tämän asian osalta.

Toisaalta toteaisin, että eiväthän nämä johtajat välttämättä ole paremmassa asemassa suomalaisiin johtajiin verrattuna, jopa päinvastoin. Jos ajattelemme optiojärjestelyjä, mitä suomalaisille johtajille tehdään, niin nämä todellisuudessa saattavat olla paljon paremmassa asemassa kuin ulkomaiset johtajat, jotka ovat yleensä käypäläisiä eikä heillä ole mahdollisuutta optiojärjestelyihin. Tästä syystä minusta ei ole estettä, jos esitystä jatketaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain 77 §:n ja sairausvakuutuslain 33 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 161/1997 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys, mikäli nyt puhun oikean lain kohdalla, niin sanotun kuuden kuukauden säännön muuttamisesta. Lipposen hallitus korjaa erään tekemänsä pahan virheen verotuksessa. Tämän saman pykälän muutos oli vuosi sitten eduskunnassa. Silloin oppositio sitä vastusti. Sanoimme, että työn verotusta yleensäkään ei pitäisi kiristää ja että tämä tulee aiheuttamaan yritysten kustannusten kasvamista, niiden kansainvälisen kilpailukyvyn heikkenemistä, suomalaisten työntekijöiden käytön ja lähtöhalukkuuden vähenemistä ulkomaille ja byrokratian, yritysten palkkahallinnon, työtaakan lisääntymistä kohtuuttomasti.

Näin on nimenomaan käynyt. TT on tehnyt tästä selvityksen, ja nämä kaikki ongelmat ovat tulleet pöytään. Kaiken lisäksi tästä ei todennäköisesti ole mitään verotuloja tullut lisää valtiolle, vaan ehkä päinvastoin. Tämä oli tällainen kateuspykälä taas, mitä ei pitäisi verotukseen laittaa, mikä tänne on tullut.

On tietysti hyvä asia, että hallitus korjaa tämän virheen näinkin nopealla aikataululla ja suomalaista ulkomailla tehtävää työtä voidaan

edistää ja rakennusala ja muu vienti voi edistyä. Tämä kohtuuton byrokratia, joka on yritysten ympärillä, voi poistua. Siinä mielessä tämä on hyvä lakiesitys. Jos tämä linja jatkuu, että hallitus korjaa verotuksessa tekemiään monia virheitä, niin tässähän on vähän toivoa, arvoisa puhemies.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 162/1997 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys vaikeavammaisille myönnettävästä veronhuojennuksesta, jossa EU osoittautui instituutioksi, joka ei ymmärrä tällaista ilmiötä ollenkaan kuin vaikeavammaisuus ja sen huomioon ottaminen verotuksessa niin, että he olisivat edes jollakin tavalla tasavertaisessa kilpailuasetelmassa terveitten yrittäjien kanssa. Minä en taas palauta mieliin sitä, mitä mieltä minä yleensä olen EU:sta, mutta totean vain tässä tapauksessa, että vihreät ottivat tämän asian budjettiriihessä esille ja ehdottivat, että jos ei yleiseen alv:n alarajan nostamiseen päästä eli ei nosteta sitä 50 000:ta markkaa ylöspäin, niin sitten ainakin hoidettakoon vähän jatkoaikaa tähän lakiin.

Tässä on nyt vuoden jatkolaki minusta ihan olennaiseen asiaan sellaisen ryhmän kohdalla, jonka on erittäin vaikea puolustaa omaa asemaansa tässä yhteiskunnassa. Nimittäin jos ei näin meneteltäisi, niin sehän merkitsisi käytännössä, että tämä joukko siirtyisi vuodenvaihteessa, kaikki, pysyvään työttömyyteen, kun se nyt voi olla jollakin tavalla itsensä työllistäjänä. Silloin tietysti on hyvä, että tämmöinen työttömyyden puolittajahallitus edes tällaisen operaation pystyy hoitamaan — vastoin EU:ta.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, kuten ed. Pulliainen sanoi, että Euroopan unioni ei ole harmonisoinut kaikkea suomalaista lainsäädäntöä. Sen johdosta olisikin merkittävä ja tärkeä asia, kun tätä lakia nyt pidennetään, että sinä aikana voitaisiin saada tämä kansallinen asia kuntoon eli että kansallisesti voisimme saada asian Euroopan unionissa läpi ja korjatuksi.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä lakiesitys on erinomaisen hyvä ja pitää yllä ja lisää vammaisten ihmisten tasa-arvoa yhteiskunnassamme. Invalidiliitto on tehnyt pari vuotta sitten jäsenkyselyn, jonka mukaan suurin osa työelämässä olevista vaikeavammaisista jäsenistä on nimenomaan yksityisyrittäjiä. Se liittyy siihen, että vaikeavammaisten on usein mahdotonta saada työpaikkaa vieraan työnantajan palveluksessa, jolloin yrittäjyys on heille usein todellakin ainoa keino työllistyä ja elättää itsensä ja perheensä.

Koska lisäksi vaikeavammaisten vamma usein estää täysipäiväisen työnteon, täysitehoisen työnteon, ja edellyttää myös avustavan henkilön palkkaamista, niin työkyvyn menetystä kompensoiva tuki ei myöskään aiheuta sellaista kilpailuhaittaa, jota täytyisi tässä yhteydessä pelätä.

Näidenkin seikkojen vuoksi tämä esitys on mielestäni erittäin kannatettava.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Haluaisin myös lisätä tähän asiaan kannatuspuheenvuoron, todeta, että juuri tähän suuntaan pitäisi vaikeavammaisten yrittäjien toimintaa tukea. Mutta samalla totean, että myös sellaista yrittäjyyttä, jossa työntekijöiksi otetaan vaikeavammaisia, kannattaisi kehittää ja harkita ottaen huomioon vammaisten työntekoon joskus liittyvän rajoittuneisuuden. Kuitenkin kannustavassa mielessä pitäisi vammaisia myös tästä näkökulmasta työelämään voida saattaa tulevaisuudessakin.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämä on erinomainen asia, niin kuin useissa puheenvuoroissa on todettu. Mutta erityisesti haluaisin kiinnittää huomiota siihen seikkaan, johon ed. Tykkyläinen viittasi, että me Suomessa ehkä liian helposti vain toteamme, että EU ei tällaista hyväksy. Me emme saa alistua tällaisissa kysymyksissä EU:n direktiiveihin, vaan meidän täytyy todeta se tosiasia, että direktiivejäkin voidaan muuttaa. Jatkuvasti ainakin eri valiokunnissa on esityksiä direktiivien muuttamiseksi. Jos me, niin kuin pääministeri ainakin väittää, olemme ja haluamme olla Euroopan

unionin kovassa ytimessä, jotta meillä on vaikutusvaltaa, niin sen meidän vaikutusvaltamme pitää näkyä juuri tällaisissa asioissa. Meidän täytyy käyttää sitä vaikutusvaltaa hyväksi ja muuttaa direktiiviä niin, että tällainen sallitaan, mitä Suomi tekee.

Toistaiseksi ilmeisesti tilapäisillä, vuoden laeilla mennään eteenpäin siten, että jos joku tekee kantelun siitä lainsäädännöstä, niin ennen kuin se kantelu on käsitelty, on taas laki poistunut ja sitten tehdään hiukan uudenlainen laki, joka johtaa samaan lopputulokseen. Tällä tavalla päästään eteenpäin siihen saakka, kunnes se direktiivi toivottavasti saadaan muutettua.

Eli hallituksen tulee toimia tässä asiassa voimakkaasti Suomen etujen ja ennen kaikkea vammaisten aseman parantamiseksi. Toivottavasti valiokunta esittää ponnen, jonka eduskunta hyväksyy, että hallitukselle tulee velvoitteita asian suhteen.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mannisen puheenvuoron johdosta totean, että tällä hetkellä Euroopan parlamentissa on useita asioita, jotka käsittelevät vähemmistöryhmien ongelmia. Tämän johdosta toivoisinkin vielä, että myöskin tätä vammaisten kysymystä voitaisiin viedä eteenpäin Euroopan unionin päätöksissä. Eli tämä on selvä, huomioon otettava asia esimerkiksi hallitukselle ja myöskin sille valiokunnalle, joka käsittelee tätä lakia.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Manninen otti minusta hyvin tärkeän näkökohdan esille tässä yhteydessä. Se on se, että pitäisi olla jokin politiikka myöskin Euroopan unionin sisällä. Mehän olemme tämän parin vuoden ajan, mitä nyt siellä olemme keppaloineet, kolmatta vuotta, olleet nimenomaan direktiivien soveltajia, ei aktiivisia vaikuttajia ja painostajia siihen, että EU:n säädöstöä parannettaisiin.

Maatalouden puolella, missä ollaan yhteisessä politiikassa, on sentään joitakin yrityksiä, ja ne ovat aina sellaisia huutomerkkiasioita valiokunnassa, että eläköön, vihdoinkin on jotakin aloitteellisuutta Suomen tasavallasta EU:n suuntaan. Tässä nyt on sellainen kansallinen asia, jossa koko kansallinen ajattelutapa poikkeaa EU:n sisämarkkinoiden kilpailuajattelusta. Tämä voisi todellakin olla, niin kuin ed. Manninen totesi, hanke, jolla pyritään nimenomaan tämmöistä tyhmää direktiiviä, pöljää direktiiviä paremmaksi saattamaan eli vaikeavammaiset kategorisoitaisiin näissä asioissa ihan omaan ryhmäänsä.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Kun täällä on puhuttu EU:n velvoittavista direktiiveistä, haluan vielä muistuttaa siitä, minkä Invalidiliitto on ottanut tässä yhteydessä esiin, eli YK:n yleisohjeet vammaisten henkilöiden mahdollisuuksien yhdenvertaistamisesta vuodelta 1993. Näiden mukaan esimerkiksi tällainen lainsäädäntö, jossa vamman aiheuttamaa haittaa ja työkyvyn menetystä kompensoidaan tuella, saattaa vaikeavammaisen yrittäjän samalle lähtöviivalle vammattoman yrittäjän kanssa ja on siten sen suuntainen toimenpide, jota YK:n hyväksymät yleisohjeet edellyttävät.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys laiksi verotusmenettelystä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys 163/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys laiksi ilmailulain muuttamisesta

Hallituksen esitys 164/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti liikennevaliokuntaan.

14) Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 97/1997 vp (Kyösti Karjula /kesk)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Karjula: Arvoisa puhemies! Lakialoitteeni tuloverolain 4 luvun muuttamisesta ehdottaa, että keksijän keksinnön luovutuksesta ja käyttöluvista saadut tavanomaiset tulot vapautettaisiin tuloverosta. Edellytyksenä on, että

keksinnölle on myönnetty patentti tai hyödyllisyysmallioikeus. Tämäntapainen verovapaus on voimassa EU-maista ainakin Irlannissa. Edellytyksenä on lisäksi se, että keksintö on patentoitu hyvässä uskossa teollista käyttöä varten eikä sen vuoksi, että patentin avulla pyrittäisiin kiertämään veroja.

Yhteiskuntamme myönteisen kehityksen perusta on inhimillisen pääoman lisääntyminen. Täysin ratkaisevia maamme tulevan menestyksen kannalta ovat kansalaisten osaamisvalmiudet sekä yksittäisten kansalaisten ja yritysten kehittämät uudet tuotteet, uudet palvelut ja uudet toimintatavat. Kansalaisten luova energia ja keksinnöllisyys on saatava nykyistä selvästi paremmin hyödyttämään koko kansakunnan tulevaisuutta.

Hallituksen tulevaisuusselonteossa nostetaan ansiokkaasti maamme houkuttelevuus tulevaisuuspolitiikan perustekijäksi. Mielestäni tässä vaiheessa on perusteltua kysyä, onko maassamme luovuutta ja innovatiivisuutta tukevat ja palkitsevat olosuhteet.

Valtiovalta on pyrkinyt monin tavoin rohkaisemaan kansalaisia aloitteellisuuteen ja etsimään uusia keksintöjä, joista voitaisiin tehdä uusia kaupallisia tuotteita. Hyvä esimerkki on vuonna 1994 käynnistetty Inno-Suomi-projekti, joka on myös yksi Suomen itsenäisyyden 80. juhlavuoden hankkeista. Vuosittain tasavallan presidentti jakaa Inno-Suomi-palkinnot. Projektin tavoitteena on nimenomaan edistää luovuutta, uutta yritystoimintaa ja työllisyyttä.

Verotuksella mielestäni voitaisiin kuitenkin satunnaisia hankkeita ja palkintoja tehokkaammin rohkaista tavallisia kansalaisia käyttämään luovuuttaan kaupallisesti hyödynnettävällä tavalla. Verovapaus kannustaisi kekseliäisyyteen, aineettoman luonnonvaramme käyttöönottoon, samalla tavalla kuin luonnontuotteiden keräämisestä saatujen tulojen verovapaus kannustaa ihmiset poimimaan marjoja ja sieniä.

Nykyisin keksintöjen luovutuksesta saatavat tulot kuuluvat pääosin kaiken kaikkiaan marginaaliverotuksen piiriin, joka merkitsee käytännössä keskimäärin noin 60 prosentin verotusta. Tämä heikentää luonnollisesti kansalaisten kiinnostusta pitkäjänteiseen keksintö- ja kehitystoimintaan. Voidaankin kysyä, onko tämänpäiväisen verotuskäytännön puitteissa se varsinainen keksijä hämärtynyt eli onko se yksityinen henkilö vai valtio.

Kun toivon, että tämä asia saisi valtiovarainvaliokunnassa perustellun tarkastelun ja lakialoitteeni otettaisiin todelliseen harkintaan, haluan vielä ottaa esille senkin näkökulman, että tällä hetkellähän on jo se verotuskäytäntö, että kun keksijä myy patenttinsa, keksintönsä, yritykselle, tämän jälkeen kyseinen patentti siirtyy pääomaksi eli omaisuudeksi yritykselle. Jos yritys edelleen realisoi kyseisen patentin, keksinnön, keksintö siirtyy pääomaverotuksen piiriin. Ajattelenkin näin ja toivon, että kun tätä asiaa tarkastellaan ja harkitaan, se minimitaso, jolle uudistus korjataan, on se, että me hyväksymme keksinnöllisyyden ja patentit henkisenä omaisuutena myös yksityishenkilön näkökulmasta pääomaverotuksen piiriin.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Olen itse aikoinani myynyt aika paljon patentteja. Minulla on niitä noin 40 kappaletta. Silloin kun patentti myydään, siitä saa aina vähän suuremman korvauksen niin, että kun se lasketaan tavalliseen palkkatuloon mukaan, valtio perii siitä kaksi kolmasosaa suurin piirtein. Minusta on aivan kohtuutonta, että sitä edelleenkin pidetään tavalliseen palkkatuloon verrattavana eikä pääomatulona. Kyllä nämä keksinnöt, siis patentin myyminen, pitäisi katsoa pääomatuloksi, koska tavaraahan siinä myydään, henkistä pääomaa. Siitä syystä tuntuu ihmeelliseltä, että korjausta ei ole vielä saatu aikaan.

Tietenkin ed. Karjulan esitys, että se olisi kokonaan verovapaa, olisi vielä parempi, koska sillä tavalla saataisiin ehkä vielä enemmän ihmiset innostumaan ja patentoimaan asioita, jotka myöhemmin ovat hyvinkin tuottavia sitten, kun niistä tehdään varsinaisia tuotteita. Mutta tosiaan on korkea aika tietoyhteiskuntaa silmälläpitäen patenttiverotus saada järjestykseen. Kannatan ilman muuta aloitteen hyväksymistä, mutta jos keksintöjä ei ihan kokonaan verovapaaksi tehdä, niin ehdottomasti on ainakin puhuttava pääomatulosta silloin, kun patenttia myydään tai lisenssimaksuja saadaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Meillä vuosittain uhrataan valtavia summia teknologiseen kehittämiseen ja tutkimukseen. Tarkoituksena on käsitykseni mukaan se, että saadaan tuotantoon jotakin sellaista, joka on tässä ja nyt ja jota voidaan myydä ja josta saadaan rahaa, joka antaa työtä. Mutta meillä on se ongelma, että meillä tahtovat jäädä hienon suunnittelun asteelle nämä asiat. Joku Laine keksi jossakin Lokarin, jolla teki varmasti omaisuuden, eikä hassumpi ollut se savustuspussikaan, vaikka sillä

pääsi konkurssiin, niin kuin kaikki muutkin yrittäjät tietysti, mutta joka tapauksessa syntyi sellainen konkreettinen tuote, jota voitiin valmistaa ja myydä ja josta saatiin rahaa ja joka antoi työtä. Tämä on meillä ongelma. Suunnitellaan ja mahdottomasti uhrataan rahaa, mutta ei synny mitään sellaista, joka tulisi tuotantoon. Vaikka veronalennus on eri asia ja se tietysti kiihdyttää suunnittelijaa ja ideoitsijaa esineen ja keksintönsä eteenpäin viemiseen, nämäkin ovat kuitenkin merkityksellisiä seikkoja, mitä tässä sanoin.

Minun mielestäni pitäisi vielä tämän lisäksi, että annetaan verohelpotuksia, keksiä jokin järjestelmä, joka tukee tällaista tutkijaa, joka omasta mielestään on keksinyt idean. Eduskunnan kuppilassakin taannoisina vuosina kierteli mies Lappeenrannasta. En muista, mikä hänellä oli kädessään. Kyllä siinä ihan järkeä oli, kun hän sitä esitteli, mutta kaikki vähän naureskelivat sille eikä kukaan ottanut asiakseen. Se esine jäi varmaan tuotannosta pois, vaikka se olisi saattanut olla ihan aarre. Toisin sanoen jokin sellainen järjestelmä, joka tukee tällaista metsien miestä, joka keksii hyvän idean, mutta ei pysty sitä viemään millään tavalla eteenpäin, olisi myös suomalaisessa yhteiskunnassa erittäin tärkeä. Monta hyvää ajatusta on jäänyt toteuttamatta ihan sen takia, että turha ujous on metsien miestä vaivannut eikä hän tiedä, mihin suuntaan olisi asiassa kääntynyt.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! En valitettavasti voi aloittaa puheenvuoroani samalla tavalla kuin ed. Tiuri äsken, että keksintöjä oli niin paljon, mutta sen sijaan on sen verran ollut niitä, joita on pystynyt myymään, että olen havainnut, kuinka normaaleihin kuukausipalkkatuloihin lisättynä verotus on aika ankaraa. Silloin olen itselleni selvittänyt aivan niin kuin ed. Tiurikin, että kyllä tällaisen keksinnön myyminen on kuitenkin sellaisen henkisen pääoman kauppaa, että pääomatuloverotus ehkä siinä olisi paljon oikeampi.

Arvoisa puhemies! Kun en toista, mitä ed. Tiuri totesi — se on tarpeetonta — toteaisin ed. Karjulan aloitteesta sen, että tässä on oikein malliesimerkki siitä, että luodaan kauhea odotus, että tuolla sitä tietoa on, ja sitten kuitenkaan sitä tietoa ei paljasteta. Perusteluissa viitataan Irlannin tapaukseen. Meillä on vallan mainio tietopalvelu, joka olisi voinut hankkia ed. Karjulalle tähän tiedot siitä, millä tavalla Irlannin järjestelmä toimii, onko tämä bona fide -systeemi toiminut siellä. Siitä olisi saanut erittäin mainion perustelulisän, jolla tätä olisi voinut kaupata vaikka eduskunnan enemmistölle, eikä niin, että nyt ed. Karjula kerää yhden pisteen tästä, kun on oman nimensä siihen tellännyt alle. Hän olisi voinut harrastaa laajempaakin toimeliaisuutta tässä lakeja säätävässä kansalliskokouksessa.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Luovuuden ja uusien innovaatioiden tukeminen on varmasti terveintä työllisyyden edistämistä pitkällä tähtäimellä. Sen vuoksi minunkin mielestäni ed. Karjulan lakialoite kuulostaa juuri sellaiselta verotuksen muutokselta, joka toimisi työllisyyttä ja yritteliäisyyttä kannustavasti.

Hän ei kuitenkaan maininnut, minkä suuruisista tuloista olisi kaiken kaikkiaan kyse ja minkä suuruisista veronmenetyksistä silloin puhuttaisiin. Toivon, että vaikka tämä onkin tällainen aloite, jossa ei ole kuin yhden edustajan nimi alla, niin valiokunta ottaisi aloitteen vakavaan käsittelyyn, jolloin varmasti tämäkin puoli selviäisi.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Sen verran olen selvittänyt Irlannin kokemusta, että voin sillä tavalla suosittaa sitä, että ne tiedot, mitkä minulla on, ovat vaikuttaneet myönteisesti nimenomaan patenttien hyödyntämiseen. Nimittäin Suomessahan on se tilanne, että Suomi on patenttihakemuksien puolesta jopa Euroopan mittakaavassa ihan etulinjassa, mutta sen sijaan patenttien hyödyntämisessä me suomalaiset olemme perässähiihtäjiä. Minusta tämä avaa juuri sen näkökulman, että tähän on ihan peruslähtökohtiin luotava joitakin uusia käytäntöjä.

Miksi en kiertänyt koko eduskuntaa? Olen sen verran reilun kahden vuoden työn aikana jo perehtynyt eduskunnan käytäntöihin, että pyrin omassa toiminnassani minimoimaan turhan työn ja toivon, että tämä aloite sinällään asiasisällöllään saa tietyn tilan valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Toivon tosiaan, että valtiovarainvaliokunta ottaa tämän käsiteltäväkseen, koska patenttien myyntiasiassa ja lisenssituloissa on aivan selvä virhe, kun tavarasta on kysymys. Kun katsotaan sitä, paljonko valtio tässä menettäisi verotuloja, niin loppujen lopuksi siinä ilmeisesti käy niin, että valtio hyötyy siitä, koska meille tulee enemmän hyödynnettäviä keksintöjä, kun yritysten ei tarvitse heti sijoittaa kovin paljon patenttiin. Kun patentin myyjä saa suuremman osan tulosta itselleen,

niin uskoisin, että lopputulos siitä, että saadaan enemmän hyödynnettäviä tuotteita aikaan, on positiivinen valtion kannalta.

Ed. Manninen: Arvoisa puhemies! Minulla ei ole yhtään patenttia, joten siinä suhteessa en puhu omassa asiassani, mutta olen sitä mieltä, että ed. Karjulan aloite on erinomaisen hyvä siinä mielessä, että se kiinnittää tähän asiaan huomiota. Saattaa tosin olla, että kohtuullisen tulon määritteleminen tuottaa ongelmia. Mutta voisi olla hyvä ratkaisu, että se määriteltäisiin pääomatuloksi, jolloin siinä ei tarvita mitään määräaikaa, vaan kaikki se tulo, mikä tulee, verotetaan pääomaverokannan mukaan. Luulisin, että sillä tavalla — sehän laskee myös patentin tai lisenssin hintaa — todella voisi käydä niin, että verotulot kasvaisivat eivätkä laskisi, kun hyödyntämisaste nousisi. Voi sanoa, että kannattaisi myydä hiukan halvemmalla hinnallakin, kun siitä jää hiukan enemmän käteen.

Tässä mielessä voisi olla paikallaan, että ehkä laajemmissakin puitteissa ed. Karjula vaikka uudelta pohjalta keräisi enemmän nimiä. Ehkä se ei olisi sittenkään turhaa, koska minun mielestäni juuri tämän tyyppinen asia, jos jokin, on pääomaa. Henkinen pääoma on tulevaisuudessa sitä pääomaa, jota me tarvitsemme. Onhan yrittäjilläkin, kun he jonkin välineen tai laitteen hankkivat, oikeus jaksottaa se useammalle vuodelle ja tällä tavalla katsoa se pääomaksi.

Tämän tyyppisiä asioita, jotka ovat sinänsä pieniä, mutta joilla voi olla suuri merkitys koko kansantaloudelle, pitäisi ehdottomasti tukea.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Karjulan lakialoite osoittaa hyvää kansanedustajan työtä tuoda näitä asioita esille. Pieni asia saattaa olla hyvin merkityksellinen.

Lakialoitteen perusteluosassa todetaan myös se edellytys, että keksinnön tulee olla patentoitu hyvässä uskossa eli bona fide teollista käyttöä varten eikä sen vuoksi, että patentin avulla pyrittäisiin kiertämään veroja. Näen myös sen, että tämä perustelu on tässä paikallaan.

Itse toivon tälle aloitteelle hyvää ja aktiivista käsittelyä valiokunnassa huolimatta siitä, että siinä ei ole niin kutsuttua maagista määrää eli sataa nimeä alla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

15) Lakialoite laiksi tilintarkastuslain 6 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 98/1997 vp (Maija-Liisa Veteläinen / kesk ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Veteläinen: Arvoisa puhemies! Suomessa toimii tällä hetkellä 30 ammattikorkeakoulua. Useissa niistä annetaan hallinnon ja kaupan alan koulutusta, joka toteutetaan talouden ja hallinnon tai liiketalouden koulutusohjelmassa. Koulutus on pituudeltaan 140 opintoviikkoa, toisin sanoen kolme ja puoli vuotta. Suoritettava tutkinto on liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto, tradenomi, joka on kuten muutkin ammattikorkeakoulututkinnot lainsäädännön mukaan korkeakoulututkinto.

HTM-tilintarkastustutkinnon pohjakoulutusvaatimuksena on ollut ennen nykyisin voimassa olevaa tilintarkastuslakia peruskoulupohjainen merkonomin tutkinto. Tilintarkastuslaki edellyttää kauppakamarin hyväksymältä tilintarkastajalta alempaa korkeakoulututkintoa, jolla tarkoitetaan yliopistossa tai tiedekorkeakoulussa suoritettua tutkintoa. Se on useissa tapauksissa 120 opintoviikon pituinen. Ammattikorkeakoulututkinto, joka on 140 opintoviikon pituinen, ei mahdollista tällä hetkellä HTM-tilintarkastajatutkintoon osallistumista.

Ammattikorkeakoulujen opinnot perustuvat kaikkialla läheiseen työelämä- ja elinkeinoelämäyhteistyöhön, erityisesti pk-sektorin kanssa suoritettaviin projekteihin ja muihin yhteisiin hankkeisiin. HTM-tilintarkastajat suorittavat useissa tapauksissa juuri pkt-sektorin tilintarkastuksia. Liiketalouden ammattikorkeakoulun tutkinnon suorittaneita valmistuu riittävä määrä, koska ammattikorkeakouluverkosto on maan kattava ja useissa ammattikorkeakouluissa voi suorittaa laskentatoimeen suuntautuneen liiketalouden ammattikorkeakoulututkinnon eli tradenomin tutkinnon.

Laskentatoimeen suuntautuneen tutkinnon suorittaneita valmistuu vuosittain 500—600 henkilöä siinä vaiheessa, kun ammattikorkeakoulujen sisäänotto on täysimääräinen. Opinto-ohjauksella voidaan opiskelijoita ohjata jo valintavaiheessa suunnittelemaan sellainen opintoko-

konaisuus, että se turvaa oikean sisältöisen pohjakoulutuksen tilintarkastajatutkintoon pääsemiseksi.

Arvoisa puhemies! Tekemässäni lakialoitteessa esitetään tilintarkastuslain 6 §:n 3 momentin muuttamista muotoon "on suorittanut korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon". Tällä muutoksella tradenomit, jotka ovat korkeakoulututkinnon suorittaneita, saisivat oikeuden HTM-tilintarkastajatutkintoon osallistumiseen. Lainmuutosesitys on siten lähinnä teknisluontoinen täydennys.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä en ole ihan varma vieläkään siitä, onko ammattikorkeakouluissa tapahtunut mitään muuta muutosta kuin se, että sisäänmenoaulan oven yläpuolelle on nostettu kyltti, jossa lukee ammattikorkeakoulu. Onko tapahtunut aikaisempaan nähden mitään tehostumista opetuksessa ja sen tasossa, en ole siitä ihan varma. Aikanaan muistan, että ministeri Heinonenkaan — ehkä minulla on subjektiivinen käsitys — ei ollut siitä ihan niin varma. Mutta en minä sitä sano; kyllä tietysti, jos on korkeakoulu, niin on korkeakoulu.

Huomiotani kiinnitti 6 §:ssä sanonta: "Tämän lain 33 §:ssä tarkoitettu kauppakamarin tilintarkastusvaliokunta hyväksyy hakemuksesta tilintarkastajaksi luonnollisen henkilön, joka ei toimillaan ole osoittanut olevansa sopimaton tilintarkastajan tehtävään - -." Se on negatiivinen määre, joka on minun mielestäni tässä virheellinen sikäli, että se antaa huonon kuvan tästä asiasta. Rima on hyvin matalalla. Mikä rosvo hyvänsä kelpaa, kunhan ei ole juuri osoittautunut toimillaan sopimattomaksi tilintarkastajaksi. Tämä pykälä, jos aloite nyt käsitellään valiokunnassa, tältä osin saa varmasti jonkin positiivisluonteisen sisällön. Minä en oikein ymmärrä sitä. Ehkä ed. Veteläinen tietää, minkä vuoksi laissa on tällainen "joka ei toimillaan ole osoittanut olevansa sopimaton". Minkä takia tämä on tällä tavalla tehty, eikö sitä voisi laittaa toisin?

Ed. V e t e l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Asia, jonka ed. Aittoniemi otti esille, on tämänhetkisessä laissa. Ne, jotka ovat olleet lakia laatimassa, ovat ilmeisesti nähneet sen tarpeelliseksi.

Mutta kun ed. Aittoniemi viittasi siihen, onko ammattikorkeakouluissa muuttunut oikeastaan mikään muu kuin se, että on laitettu kyltti, että ne ovat ammattikorkeakouluja. Kyllä niissä on tehty todella paljon työtä, ja se työ jatkuu edelleenkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Edustajat Lax ja Aaltonen merkitään läsnä oleviksi.

---

16) Lakialoite laiksi koulutus- ja erorahastosta annetun lain poikkeuksellisesta soveltamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 99/1997 vp (Mikko Kuoppa /va-r ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Valtio yksityistämis- ja yhtiöittämisinnossaan on tehnyt ratkaisuja, jotka eivät ole olleet edes lainmukaisia. Kun valtion rakennushallinto yhtiöitettiin ja liikelaitostettiin ja kun Engel Oy perustettiin, valtio harjoitti poikkeuksellisen kovakätistä työsuhdepolitiikkaa pienipalkkaisia työntekijöitä kohtaan. Useita satoja työntekijöitä irtisanottiin perustein, jotka nyt korkein oikeuskin on todennut laittomiksi. Sen jälkeen Engel Oy ryhtyi alentamaan niiden siivoojien ja muiden työntekijöiden palkkoja, jotka se suostui palkkaamaan irtisanotuista työntekijöistä. Näin tylysti menettelevät harvoin edes yksityiset yhtiöt. Tässä tapauksessa poljettiin kovakouraisesti sellaisten työntekijöiden asemaa, jotka ovat kauan uskollisesti palvelleet valtiota pienipalkkaisessa, usein liian huonosti arvostetussa työssä. Irtisanotuista monet ovat ikääntyneitä työntekijöitä, joiden on vaikea sijoittua työmarkkinoille ja joita työnantajat usein syrjivät työhönotossa.

Kun koulutus- ja erorahalakia sekä Koulutus- ja eroraharahaston sääntöjä tulkitaan siten, että koulutus- tai erorahaa ei voi maksaa laittomasti irtisanotulle henkilölle, syntyy vaikea ristiriita irtisanomissuojan ja työttömyysturvan välillä. Näin tapahtuu varsinkin silloin, kun jo myönnettyä koulutus- ja erorahaa ryhdytään perimään takaisin.

Irtisanotun työntekijän on entistä vaikeampaa riitauttaa irtisanomista, jos se johtaa hänelle muuten kuuluvien työttömyysturva- ja koulutusetujen menettämiseen. Tilannetta vaikeuttaa

myös se, että uuden laintulkinnan mukaan maksettu työttömyysturva vähennetään vahingonkorvauksesta, joka laittomassa irtisanomistapauksessa maksetaan. Näin vahingonkorvaus voidaan käytännössä mitätöidä. Työntekijän oikeusturvaan luodaan tällä käytännöllä uusi suuri aukko. Tämä on aika uskomaton tulkinta: Laittomasti irtisanottu työntekijä, joka joutuu työttömäksi, saa työttömyysturvaa. Kun vuosien päästä tulevat vahingonkorvaukset, niin näillä vahingonkorvauksilla katetaankin työttömyysaika ja -turva.

Esimerkiksi liikennevahingossa, jos sattuu kolari, katetaan vahingot. Tässä tapauksessa vahinkoja ei kateta, koska ihminen on työtön kaikesta huolimatta. Hän ei saa vahingonkorvauksista huolimatta takaisin työpaikkaansa, joka on hänelle kaikkein tärkein.

On myös huomautettu, että menettely on omiaan voimistamaan ikäsyrjintää. Koulutus- ja erorahaston edut on tarkoitettu pääosin 50 vuotta täyttäneille työntekijöille. Työnantajan on helpompi irtisanoa niitä työntekijöitä, jotka täyttävät Koulutus- ja erorahaston ehdot, jos nämä eivät uskalla enää riitauttaa irtisanomisia selvissäkään laittomuustapauksissa.

Yksittäisen henkilön kannalta tilanne voi muodostua aivan kohtuuttomaksi. Irtisanomistapausten oikeuskäsittelyt venyvät usein. Tässäkin tapauksessa korkeimman oikeuden päätöstä saatiin odottaa yli 2,5 vuotta. Monet ovat käyttäneet erorahaa koulutukseen tai muuten työmarkkina-asemansa kohentamiseen. Joissakin tapauksissa takaisin perittävä koulutusraha voi nousta vahingonkorvauksia suuremmaksi. Siitä huolimatta henkilö on työtön, hän on menettänyt työpaikkansa.

Voidaan kysyä: Eikö laittomasti irtisanottu saa kouluttautua yhteiskunnan tuella? Toisaalta on monia, jotka edelleen ovat työttömiä ja joille takaisinperintä voi tuottaa kohtuuttomia vaikeuksia, kuten esimerkkejä aivan riittävästi on.

Koska Engel Oy:n irtisanomis- ja erorahakiista koskee useita satoja ihmisiä ja koska ongelman ratkaisulla on kiire, ehdotamme, että tapaus hoidettaisiin Koulutus- ja erorahastolain poikkeuksellisella soveltamisella, jota varten säädettäisiin erityislaki. Tällaista menettelyä puoltavat kohtuunäkökohdat ja inhimilliset seikat.

Valtiovalta on omalla menettelyllään saattanut sadat työntekijät vaikeaan asemaan. Syntynyt tilanne asettaa kyseenalaiseksi työntekijöiden oikeussuojan laajemminkin. Viimeaikaisia tapauksia vasten ajatellen tämä on todella aika erikoinen tilanne. Valtio on laittomasti irtisanonut satoja työntekijöitä, työntekijät ovat menettäneet työpaikkansa ja pysyvän toimeentulonsa. Siitä huolimatta vahingonkorvaukset ovat sitä suuruusluokkaa, että kun työttömyysturva ja erorahat peritään takaisin, he saattavat jopa joutua maksamaan siitä, että ovat joutuneet laittoman irtisanomisen kohteeksi. Sen sijaan kultapossukerholaiset, jos näin lainausmerkeissä voi sanoa, jotka ovat aiheuttaneet vahinkoa yhteiskunnalle, saavat jopa miljoonien markkojen edestä helpotuksia tuomituista vahingonkorvauksista. Ei tämä kyllä oikein kohdallaan ole.

Toivoisinkin, että valtion rakennushallituksen entisten siivoojien asema otettaisiin vakavasti huomioon niin, että heiltä ei perittäisi takaisin Koulutus- ja erorahaston myöntämiä rahoja.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ed. Kuopan lakialoite on erittäin ajankohtainen, koska entisen rakennushallituksen siivoojien ja kiinteistönhoitajien tilanne on äärettömän epäoikeudenmukainen. Valitettavasti on kuitenkin todettava, että epäilen, että asiaa ei kyllä lakialoitteella saada hoidetuksi, mutta keskustelun herättäjänä aloite puoltaa erittäin hyvin paikkaansa.

Olen tamperelaisten rakennushallituksen entisten siivoojien kanssa asian elänyt alusta tähän päivään asti ja sillä tavalla tunnen asian hyvin syvästi ja henkilökohtaisesti myös. Toivon todella, että lakialoitteen ehdotus, joka ed. Kuopan puheenvuorossa tuli esille, että Koulutus- ja erorahaston vaatimuksia ei toteutettaisi, olisi käytäntö ja päästäisiin siihen.

Myös eduskunnan naisverkosto on kuunnellut ministeri Mönkärettä ja ministeriön asiantuntijoita asiasta. Ministeriössä on asiaan luvattu perehtyä syvällisesti ja tutkia se. Toivon, että sieltä tulee mahdollisimman nopeasti oikeudenmukainen ratkaisu.

Olen sitä mieltä, että valtion tulee työnantajana toimia esimerkillisesti. Tässä tapauksessa ei suinkaan näin ole tapahtunut. Minusta tapaus on esimerkki juuri päinvastaisesta menettelystä. Samoin voi sanoa myös Koulutus- ja erorahastosta, jonka lähettämä kirje aiheesta kuuluu ihan samaan luokkaan. Vahingonkorvaukseen oikeutetuille lähetetty kirje on mielestäni oikeastaan hyvän hallintotavan vastainen. Tästä myös ministeriön edustajien kanssa keskustelimme. Nyt tiedän, että sieltä on tullut toinen kirje, joka ei ole ihan niin jyrkkä kuin ensimmäinen kirje oli, mutta sisältö on kuitenkin sama.

Lakialoitteen perusteluissa on asiaa kuvattu erittäin osuvasti. Lisäisin vielä siihen sen, että todella tilanne on se, että joidenkin kohdalla käy siten, että heidän on otettava velkaa selvitäkseen Koulutus- ja erorahaston vaatimasta takaisinmaksusta, sillä takaisinmaksu on suurempi kuin heidän saamansa korkeimman oikeuden määräämä korvaus. Se ainakin, jos mikä, on täysin epäoikeudenmukainen menettely.

Mitä tulee inhimilliseen puoleen asiassa, niin näiden ihmisten tilanne on todella kohtuuton. Monivuotinen oikeudenkäynti toi vihdoin viimein heille myönteisen päätöksen ja antoi uskoa siihen, että oikeus Suomessa kuitenkin vielä toteutuu, mutta sitten tuli kylmää vettä niskaan Koulutus- ja erorahaston kirjeen myötä. Ilmeisesti tulee jälleen uusi oikeudenkäynti, jossa katsotaan, onko Koulutus- ja erorahaston linjaus ja vaatimus oikeutettu ja oikeudenmukainen.

Tällä hetkellä työttömyysturvalautakunnassa on vastaava asia käsittelyssä Hanselin kohdalta. Olisi ollut todella ihan oikeudenmukaista odottaa sieltä tuleva päätös ensin eikä toimia sillä tavalla kuin nyt tässä on menetelty. Mutta joka tapauksessa asiaan liittyy hyvin monia mutkia ja monta näkemystä. Toivon ministeriön vakavasti perehtyvän ja syventyvän asiaan ja tuovan hyvin nopeasti siihen liittyvän ratkaisun niin, että paljon kärsineet ihmiset saisivat oikeutta.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni koko Engel-ratkaisu on ikävä osoitus siitä, millä tavalla valtio osoittaa ylimielisyyttään ja, voi sanoa, aliarvostustaan pitkäaikaisia, pienipalkkaisia työntekijöitään kohtaan. Teen tämän arvostelun hyvin tietoisena siitä, että ratkaisu on toteutettu edellisen hallituksen, Ahon hallituksen, aikana. Siitä huolimatta sitä ei voi puolustella millään tavalla.

Mielestäni on aivan selvää ja olisi pitänyt olla silloinkin kaikille selvää, että kysymys oli selvästä liikkeen luovutuksesta eikä tämä menettely näin ollen ollut voimassa olevan lain mukainen. Ehkäpä kuitenkin oli niin, kuten ed. Kuopan aloitteessa todetaan, että yksityistämisinto oli niin vahva, että katsottiin, että voimassa olevat laitkaan eivät koske valtiota. En ole tarkemmin tutustunut, mutta hiukan epäilyttää, onko Hanselin eli Valtion hankintakeskuksen yhtiöittämisessäkin hiukan samoja piirteitä. En pysty varmuudella sanomaan, koska en ole siihen tarkemmin tutustunut.

Mielestäni on aivan selvää, että sitä suuremmalla syyllä silloin, kun on kysymys laittomasta irtisanomisesta, työntekijän tulee saada vahingonkorvausta todellisuudessa eikä vain paperilla. Voisi sanoa, että logiikka on aika kummallista vahingonkorvausasiassa siinäkin mielessä, että lainsäädännön mukaan vahingonkorvauksen maksaja saa vähentää korvauksen verotuksessa eli maksajaa hyvitetään vahingonkorvauksen suorittamisesta, kun tässä tapauksessa, vaikkakaan nämä eivät ole aivan identtisiä, vahingonkorvauksen saajaa rangaistaan siitä, että hän on saanut vahingonkorvauksen, eikä tämä vahingonkorvaus rajoitu yleensä vain sille ajalle, jolta maksetaan erorahaa tai työttömyyskorvausta, vaan asianomainen henkilöhän voi joutua olemaan loppuelämänsä työttömänä ja näin ollen vahingonkorvauksen soveltamisala kohdentuu huomattavasti pitemmälle ajanjaksolle.

Mitä tulee kirjeeseen, johon aloitteessa viitataan, en ole sitä nähnyt, mutta jos asia näin on, ei mielestäni ole kaukana ajatus siitä, että kirjettä voisi pitää jopa kiristyksen yrityksenä: Jos allekirjoitat, pääset kahdella kolmasosalla, jos et allekirjoita, sinulta viedään kaikki. Tältä osin mielestäni pitäisi myös noudattaa hyviä tapoja, ja jos vaatimuksiakin esitetään, esittää ne asianmukaisella tavalla.

Ainakaan minun oikeuskäsitykseni ei millään tavalla voi hyväksyä menettelyä, joka Engelin tapauksessa aluksi tapahtui irtisanomisten kautta ja jota nyt edelleen jatketaan perimällä takaisin vahingonkorvauksesta erorahaa. Ymmärrän toisaalta hyvin, että varmasti tämä asia ei valitettavasti oikene lakialoitteella, mutta se toivottavasti tuo keskusteluun ja päivänvaloon epäkohdan, jollaista ei eduskunnan tule ja jota se ei saa sietää.

Siksi katsonkin, että asianomaisen ministerin, ilmeisesti ministeri Mönkäreen, täytyisi välittömästi selvityttää perusteellisesti tämä asia. Valtion työnantajana täytyy olla esimerkillinen ja korjata sivistyneellä ja oikeudenmukaisella tavalla ne virheet, joihin se on syyllistynyt. Olipa syyllinen sitten Ahon hallitus tai kuka tahansa, sillä ei saa olla merkitystä asian ratkaisussa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Salissa on todennäköisesti tällä hetkellä pelkästään sosiaalisia ja oikeamielisiä ihmisiä. Nimittäin minäkin olin aikoinaan Engelin asiassa mukana aivan alusta saakka tamperelaisten asianosaisten yhteydenotosta johtuen. Aikoinaan, kun suuri kokous pidettiin, jolloin Helsingin työväentalolla olin varmasti ainoa porvari, ainakin ainoa porvarillinen kansanedustaja,

istuin ed. Outi Ojalan vieressä. Hän oli puolittain selkä minuun päin, koska hän tunsi, että olin tavallaan kuin outo lintu siinä porukassa, mutta olin kuitenkin.

Mutta mitä tulee tähän asiaan, niin en lähde suoranaisesti väittämään lakialoitetta vastaan, mutta siinä on aika lailla hapuillen tehdyt perustelut. Ensinnäkään ei puhuta siitä, mikä on suhteellisesti vahingonkorvausten määrä, mitkä ovat olleen oikeuden määräämät vahingonkorvauksen perusteet jne. Ennen kuin minä tiedän nämä asiat, niin en lähde asettamaan koulutus- ja erorahaa ja vahingonkorvausta täsmälleen toistensa kanssa vastakkain. Saattaa nimittäin olla perusteita, että ne ovat vastakkaiset ja toisen niistä pitäisi väistyä olemassa olevan lainsäädännön mukaan. Siitä huolimatta, että tiedän, kuinka valtavan suurta epäoikeudenmukaisuutta nämä ihmiset joutuivat silloin kokemaan, heitä täytyy kohdella lainmukaisesti. Jos vahingonkorvaus kattaa koko alueen myös koulutus- ja erorahan osalta taloudellisesti, silloin tietysti näitä ei voida laittaa samanaikaisesti rinnakkain toteutettaviksi.

Täytyy olla rehellinen sillä tavalla täällä, että kertoo, mitä ajattelee. Aloite on varmasti hyvä ja hiukan populistinenkin mutta kovin pyöreästi perusteluiltaan tehty. Siellä ei näy, ed. Kuoppa, oleellisia asioita, jotka vaikuttavat tämän asian ratkaisuun.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle on syytä todeta, että tähän on otettu juuri fakta eli kirje, jonka pohjalta on irtisanotuilta henkilöiltä pyritty saamaan allekirjoitus, että he luopuisivat oikeuksistaan maksamalla kaksi kolmasosaa ero- ja koulutusrahasta takaisin, ja jos eivät siihen suostu, joutuvat maksamaan sen kokonaan. Tilanne on näitten henkilöitten kohdalla ollut se, että joissakin tapauksissa ero- ja koulutusraha on suurempi kuin korkeimman oikeuden tuomitsema vahingonkorvaus. Näitä kaikkia päätöksiähän ei ole vielä tullut, mutta siltä osalta, joka on tullut, näissä on tällaisia tapauksia.

Oikeustajuuni ei sovi se, että ihminen irtisanotaan laittomasti ja hän joutuu itse asiassa siitä maksamaan vielä, että hänet on laittomasti irtisanottu ja hän on menettänyt työpaikkansa. (Ed. Aittoniemi: Hän saa vahingonkorvauksen!) — Se vahingonkorvaus ei kata edes sitä aikaa, arvoisa ed. Aittoniemi. Nämä ovat henkilökohtaisia asioita, ja tietenkin, jos tästä asiasta ruvetaan riihimään, me voimme summiakin hakea. Mutta näyttää siltä, että ed. Aittoniemi haluaakin rangaista pienipalkkaisia siivoojia eikä hän todella olekaan näitten siivoojien oikeuksien puolella.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä huomautan ed. Kuopalle, että minä olen aina sen takana, mitä minä sanon, ja uskallan sanoa toiseenkin suuntaan, jos aiheelliseksi näen, niin kuin nytkin, enkä halua mielistellä ja kielistellä ketään. Minä lähden siitä, että te ette mainitse, mitkä ovat olleet vahingonkorvaussummat, mitkä ovat olleet niiden perusteet, ovatko ne vastakkaiset vai rinnakkaiset koulutus- ja erorahan kanssa. Siinä on ratkaiseva asia. Tämä aloite on, minä myönnän sen, hyvin populistinen ja varmasti kansaan menevä, mutta siinä vältellään koko ajan tosiasioiden esille tuomista. Tällaiset aloitteet, joissa vältellään tosiasioiden esille tuomista, kaatuvat tietyllä tavalla ennen kuin pääsevät edes valiokunnan asiapaperinippuun. Täytyy olla asiat selvillä tässä ja nyt.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Tässä asiassa, entisen rakennushallituksen siivoojien irtisanomiskysymyksessä, on kysymys todellakin siitä, että tämä tapahtui Ahon hallituksen aikana, niin kuin ed. Manninen totesi. Mutta nyt istuu uusi hallitus, ja uuden hallituksen pitäisi tässä asiassa tietysti tehdä ja toimia. Nämä täysin kohtuuttoman ja vuosia kestäneen, voisi sanoa, laittomuuden ja epäselvyyden kohteeksi joutuneet pienipalkkaiset ihmiset ovat jaksaneet hyvin pitkään. Ensinnäkin sille jaksamiselle voisi jo valtiovalta nostaa hattua, ja he ovat jaksaneet pitää myös oikeuksistaan kiinni. He ovat myös vedonneet nyt istuvaan hallitukseen ja valtioneuvostoon. Muun muassa Kotka on Tampereen ohella tällainen kaupunki, jossa on vielä näitä jaksavia ihmisiä, jotka ovat jaksaneet pitää oikeuksistaan kiinni ja pitää myös yhtä. Kotkassa he tapasivat ministeri Huttu-Juntusen noin kuusi viikkoa sitten ja tämä asia oli siellä esillä. Vetoomus nyt istuvan hallituksen suuntaan on edelleen se, että myös valtiovalta tässä tilanteessa ottaisi tämän asian omakseen.

Ed. Mikko Kuopan viittaus muihin niin sanottuihin isokenkäisiin ja heidän asioittensa hoitamiseen voisi tällä hetkellä myös tulla sillä tavalla esille, että kun selvitellään muitakin epäselviä asioita, selviteltäisiin myös tämä asia niin kutsutusti pohjiaan myöten. Selkeä epäoikeudenmukaisuus on tapahtunut. Siitä olemme kaikki yksimielisiä. Epäoikeudenmukaisuus jatkuu sillä ta-

valla, että he joutuvat uudelleen vielä tapahtuneen epäoikeudenmukaisuuden perusteella hankalaan asemaan. Aivan selvästi kirje — tämä käy esille lakialoitteen n:o 99:n perusteluista — on hiukan eikä ihan hiukankaan uhkaava ja painostava. Niin ainakin kyseiset henkilöt ovat tämän asian kokeneet.

Tämä siis tapahtui edellisen hallituksen aikana, jonka pääministeri oli Aho, ja nyt tämänhetkisen hallituksen aikana on edelleenkin tämä asia ja tämä haava aika tavalla auki. Siinä mielessä toivoisin myös hallituspuolueisiin kuuluvan ryhmän jäsenenä, että tämä asia selvitettäisiin.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusasen pariin kertaan esitettyyn viittaukseen siitä, että tämä tapahtui edellisen hallituksen aikana, totean, että niin tapahtui, ja voin todeta, että ei suinkaan yksimielisesti. Oppositio ja varmasti monet muutkin täällä olevat esittivät silloin asiantuntijoihin vedoten, että kyse on Engelin tapauksessa myös liikkeen luovutuksesta, niin kuin monissa muissakin samanaikaisissa valtion laitosten yksityistämisissä. Tätä ei uskottu, ei piitattu asiantuntijoiden lausunnoista mitään, ja nyt on tilanne tämä, joka meillä on. Eli tämä tehtiin täysin tietoisena siitä, mitä tästä koituu.

Nyt minusta on hyvin mielenkiintoista, rouva puhemies, millä tavalla todella ja mistä kaiken kaikkiaan maksetaan erilaisia korvauksia. Minusta tuntuu, että Koulutus- ja erorahastosta annetun lain poikkeuksellisesta soveltamisesta aiheutuvat kustannukset ovat todella pieniä, jos tämä toteutettaisiin, siihen verrattuina, mitä kaikki oikeudenkäyntikulut ovat saaneet aikaan: sekä kustannuksia että myös erittäin paljon inhimillistä hätää.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Luhtasen vastauspuheenvuoron jälkeen on erittäin hyvä jatkaa, sillä itse silloin olin myös talousvaliokunnassa käsittelemässä Hanselin kohdalla vastaavanlaista tilannetta. Silloin otimme siihen kannan, että kyse oli liikkeen luovutuksesta, mitä silloinkaan ei haluttu ymmärtää. Eduskunnalta oli molemmissa tapauksissa selkeät ponnet, jotka käveltiin kylmästi ja puhtaasti yli. Siitä syystä minua erittäin voimakkaasti vieläkin raivostuttaa tämä tilanne, joka on nimenomaan kyseisten ihmisten kohdalla ollut täysin epäoikeudenmukainen.

Ed. Aittoniemelle toteaisin sen, että hän on oikeassa siinä, että lakialoitteessa olisi todella pitänyt olla numerotietoja vähän enemmän. Perusteluosa olisi tullut silloin selkeämmäksi, ja tiedot olisivat olleet saatavissa, mutta ilmeisesti tämä on tehty vähän nopealla aikataululla eikä niitä ole viitsitty hakea.

Mutta ehkä olisi hyvä, jos perustuslakivaliokunnassa voitaisiin tutkia. En nyt muista, mihin asiaa ollaan lähettämässä, mutta lähetetään mihin hyvänsä, siitä huolimatta varmaan voitaisiin lausunto pyytää. Olisi ihan paikallaan mennä asia perusteellisesti läpi.

Sen verran vastaisin vielä ed. Aittoniemelle, että asianomistajilta on vaadittu koulutusrahaa takaisin, ennen kuin he edes ovat tienneet, minkä summan he korvauksena tulevat saamaan. Minusta se on nimenomaan se epäoikeudenmukaisuus, joka tässä on.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuopan aloite on sinällään hyvä. Minä vain laajentaisin tätä kysymystä niinkinpäin, ovatko tässä kansalaiset yhdenvertaisessa asemassa, semmoisetkin, jotka eivät olleet Engelin palveluksessa, koska saman tyyppisiä tapauksia on varmasti muitakin ollut aikaisemmin ja tulee olemaan jatkossakin. Tämä periaate pitäisi ottaa laajemmin keskusteluun, mitä näissä tapauksissa tehdään, koska aina pitäisi kohdella, onpa Engelin tai minkä hyvänsä yksityisen firman ihmisiä, jotka ovat joutuneet tämmöiselle oksalle kuin nämä, kaikkia lain edessä yhdenvertaisesti, niin kuin on vaadittu kaikissa muissakin tapauksissa. Sen takia tämä on hyvä keskustelun pohja, enkä missään tapauksessa pane hanttiin siinä, että nämä Engelin asiat hoidettaisiin kuntoon, koska tässä on semmoinen malliesimerkki, että kun on huonosti hoidettu ensin, korjataan nyt niitä virheitä, mitä on tehty.

Ed. Kuopan aloitteen perustelujen loppuosassa, ei itse lakipykälissä, todetaan vähän toivomuksen luontoisesti, että kun laittomien irtisanomisten, työttömyysturvan ym. yhteensovitusten osalta on niin kirjavaa viidakkoa, se pitäisi saada semmoisiin puihin, että se olisi myös oikeudenmukainen. Siellä voi tapahtua nimittäin sillä tavalla, että oikeusasteessa katsotaan vaikka työttömyysturva vähentäväksi tekijäksi, kun laittomista irtisanomisista tuomitaan työnantaja korvauksiin. Voi olla, että yhteiskunta joutuu maksamaan korvauksesta yhden osan ja työnantaja pääsee vähemmällä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Jos jollekin maksetaan samasta asiasta korvaus kah-

teen kertaan, on oikeudenmukaista, että se toinen korvaus silloin peritään pois. Nyt on siitä kysymys, onko näillä ihmisillä ollut oikeus näihin kahteen korvaukseen, vahingonkorvaukseen ja tähän ero- ja koulutusrahaan vai ei. Se ratkaistaan voimassa olevien lakien perusteella. Laillinen ratkaisu siihen tulee. Ei siinä tarvita mitään uutta lakiesitystä ja poikkeuslakia. Meillä on olemassa lait, ja ne tulkitaan sen mukaan, mikä on voimassa olevan lain mukaan oikein, ja silloin se on oikein ratkaistu.

Ei tarvita tällaista poikkeuslakia tätä asiaa koskien, mutta jos tässä asiassa on yleisesti lainsäädännössä jokin virhe, joka voi joskus myöhemminkin tulla esteeksi ja kompastuskiveksi näissä asioissa, silloin tarvitaan pysyvä lainsäännös, joka koskee näitä kaikkia asioita pysyvästi. Ei pidä pelkästään nyt tehdä lakia Engelin tapausta koskien, koska meillä on lainsäädäntö. Minä yritän tätä tolkottaa tässä.

Minä olen hyvin tyytyväinen, jos he saavat tämän erorahan pitää ja saavat vahingonkorvauksen. Minä en sitä kadehdi. Niin kuin sanottu, paljon olen ollut tässä epäoikeudenmukaisuudessa mukana sillä positiivisella puolella vähältä osaltani yrittämässä korjausta aikanaan, mutta ei näitä asioita ihan näin sukkana lasketa. Vähän keskustellaan myös, mikä on se pohja. Se on suuri arvostus ed. Kuopan aloitteelle, kun syntyy voimakas keskustelu. Harvasta aloitteesta yhtä paljon puhutaan ja ollaan eri mieltä kuin tästä juuri tällä hetkellä.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Kuuntelin huoneessani tätä ihan hyvää keskustelua ja toivoisin kuitenkin, että otettaisiin asiasta opiksi. Muistuttaisin kuitenkin siitä hyvästä asiasta, että me olemme valtionyhtiöitä yhtiöittäneet aika paljon ja ne ovat menneet hyvin. Mutta tässä tapauksessa minunkaan mielestäni ei välttämättä kauhean hyvin ole onnistuttu, mitä tulee henkilökuntaan ja tähän yhteen asiaan ja yhteen ammattiryhmään. Varmasti tämä on sellainen asia, joka kannattaa tietysti kansanedustajien muistaa silloin, kun me seuraavia ratkaisuja teemme. Tietysti henkilökohtaisesti toivon, että päästäisiin oikeudenmukaiseen ratkaisuun jatkossa eikä myöskään hallituksen tai kansanedustuslaitoksen taholta mentäisi tulevaisuudessa mihinkään tämäntapaisiin yltiöpäisiin ratkaisuihin eikä jääräpäisesti pidettäisi kiinni niistä asioista, joiden jo nimenomaan suunnittelussa, näin olen ymmärtänyt, katsottiin saattavan mennä vikaan.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Yleensä laittomissa irtisanomistapauksissa vahingonkorvaus ei ole ensinnäkään täysimääräinen. Se on määrättyä aikaa koskeva. Jos oikein muistan, enimmäisaika on kaksi vuotta. Ihan varma en ole tästä rajasta mutta muistan, että se on noin kaksi vuotta. Sen pitemmälle ajalle ei vahingonkorvauksia makseta, mutta siitä huolimatta vaikka vahingonkorvauksia ei pitemmältä ajalta makseta, tämä henkilö voi olla loppuikänsä työttömänä eli hän menettää työpaikkansa ja kärsii siitä 65 ikävuoteen asti. Nykyisen lain mukaan hän kärsii siitä eteenpäinkin, koska työttömyyseläkelisää leikattiin, niin ettei hän tule saamaan täyttä eläkettä, vaan työttömyysaika pienentää myös hänen eläkettään.

Eli kun ed. Aittoniemi syytti tätä lakialoitetta populismista, niin toivoisin, että ed. Aittoniemi katsoisi peiliin ja jossain vaiheessa niitä omia aloitteitaan myöskin, että näkyisi todella, minkälaista populismi on. Tässä on usean sadan ihmisen toimeentulosta kysymys, heitä on kohdeltu laittomasti, se on todettu korkeimmassa oikeudessa. Ja he vielä sen lisäksi, että heitä on kohdeltu laittomasti, joutuvat kärsimään suuren taloudellisen vahingon. (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Minä juuri selitin ed. Aittoniemelle, että he eivät tule saamaan täyttä korvausta.

Näin ollen mielestäni on perusteltua, että asia otetaan eduskunnassa käsittelyyn ja säädetään sellainen laki, jolla tämä epäoikeudenmukaisuus voidaan korjata. Tämä on yksi tapa ja kansanedustajan mahdollisuus tuoda tämä asia keskusteluun. Minun mielestäni kansanedustajan velvollisuus on puuttua epäoikeudenmukaisuuksiin, joita tässä yhteiskunnassa on.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Kuoppa on aivan oikeassa näissä päätelmissään mainitsemiensa aikarajojen suhteen ja siinä, että vahingonkorvaustapauksissa ei yleensä tule täyttä korvausta. Eritoten tämä koskee niitä tapauksia, jolloin on menettänyt työpaikan ja työpaikan menettäminen on sitten lopullinen. Sitähän ei pysty arvioimaan ollenkaan. Siihen täyteen määrään on yhteiskunnalla oltava varaa epäoikeudenmukaisuuksia korjata.

Mutta kun täällä on puhuttu kovin paljon näinä aikoina ja viime vuosina pankkimaailmassa tapahtuneista virheellisistä päätelmistä ja ratkaisuista, tähän sisältyy myöskin työnantajapuolelta erittäin raskaat väärinarvioinnit. Niin kuin täällä joissakin puheenvuoroissa on todet-

tu, kysymys on jopa ikään kuin vastoin parempaa tietoa tehdyistä asioista ja ratkaisuista, jotka sitten joutuvat tällaisen vahingonkorvauskäsittelyn piiriin. Siellä oli varmasti tässäkin tapauksessa työmarkkina-asiantuntijoita, työlainsäädäntöspesialisteja, joilta kyseltiin, jotka suhteellisen yksimielisesti kyllä kertoivat, ennen kuin irtisanomisiin mentiin, että nyt tapahtuu laittomuus. Tämä ei ole niin kovin monimutkainen asia työlainsäädännöstä tarkistaa. Siitä huolimatta tehtiin tällainen, josta nyt sitten maksetaan. Kuka maksaa? Olisi mielenkiintoista nähdä ne vastuulliset henkilöt ja katsoa vähän, mikä heidän osuutensa tässä vahingonkorvausmaksussa on.

Ed. Luhtanen: Rouva puhemies! Tulin tänne puhujakorokkeelle sanoakseni sen, mitä sanon, että ei tarvitse aikaa kytätä sekunnin tarkkuudella.

Minusta on erittäin hyvä asia, että ed. Mikko Kuopan aloitteen johdosta keskustelua syntynyt näistä erittäin tärkeistä asioista nimenomaan näinä päivinä.

Silloin kun Engeliä käsiteltiin täällä, samassa yhteydessä Hanselia, Valtion pukutehdasta ja varmasti monia muitakin valtion liikelaitoksia, jotka yksityistettiin, keskustelu käytiin tavattoman hajanaisesti. Eräs syy siihen oli se, että kaikki nämä laitokset käsiteltiin eri valiokunnissa. Tämä oli eräs syy siihen, että myöskään minkäänlaista yhtenäistä tulkintaa tai asioidenhoitotapaa ei tässä talossa syntynyt. Lakiesityksissä sitä ei ollut eikä myöskään tässä talossa. Silloin kun näitä käsittelimme edellisellä kaudella, oli täysin tiedossa se, että henkilöstön asema tulee olemaan ongelmallinen, henkilöstön aseman järjestelyjen suhteen me saamme nähdä vielä hyvin paljon päänvaivaa ja tuskaa.

Kun kelasin jokin aika sitten läpi sitä keskustelua, minkä kävimme muun muassa Engelin kohdalla, täällä käytiin sellaista keskustelua, että tässä yhteydessä ei tarvitse selvitellä, mikä on henkilöstön asema. Se selvitellään sitten työmarkkinaosapuolten pöydissä ja työsopimuksia tehtäessä. Kuulinpa sellaisia puheenvuoroja, että nämä ovat sen ajan murhe, maksetaan laskut sitten ajallaan. Nyt me sitten maksamme niitä laskuja oikeudenkäyntikuluina, inhimillisinä kärsimyksinä, ja oikeuslaitokset tukkiutuvat tänä päivänä näihin erilaisiin hankkeisiin.

Tällaista lainsäädäntöä ei kerta kaikkiaan pidä tehdä tässä talossa. Tämä tehtiin täysin tietoisesti. Asiantuntija, professori Tiitinen, kertoi kaikille valiokunnille ja erityisesti tästä Engelin tapauksesta, että kyseessä on liikkeen luovutus, minkä johdosta henkilöstön asema tulee järjestää liikkeenluovutusperiaatteita noudattaen. Tässä talossa äänestettiin siitä, onko tämä liikkeen luovutus vai ei. Tässä on tulos. Sovellutukset tehtiin kaikkia muita kuin liikkeenluovutusperiaatteita noudattaen, ja nyt sitten maksamme niitä jälkimaksuja.

Kun vastuita kannetaan, on hyvin tärkeä tietää minusta myös tämän tyyppisissä tapauksissa, kuka on vastuussa virheellisestä lainsäädännöstä. Kyllä nämäkin ovat niitä vastuunkysymyksiä, joita tämän yhteiskunnallisen moraalikeskustelun nimissä täytyy näinä päivinä selvittää. Nämä ovat erittäin tärkeitä asioita.

Hanselin tapaus ei myöskään mennyt aivan muotopuhtaasti. Talousvaliokunta, johon ed. A. Ojala jo viittasi, käsitteli varsin perusteellisesti Hanselia. Siellä esimerkiksi paljastui niin sanottujen testien käyttäminen, joita Hanselin johtaja käytti pestatessaan henkilökuntaa ja jotka nyt on tutkimustulosten perusteella todettu täysin pätemättömiksi. Minusta oli ällistyttävää se, että tutkinnassa ilmoitettiin vain, että koska Hanselin johtaja ei ollut saanut tuolloin itse hyötyä, ei puututa tähän toimintaan sen kummemmin. Minua jäi hyvin suuresti askarruttamaan, mitä haittaa testien käyttämisestä oli työhön pyrkijöille tai silloisen Valtion hankintakeskuksen palveluksessa olleille.

Ed. Rajamäki ja minä teimme Engelin tapauksesta valtiontilintarkastajille myöhemmin tutkintapyynnön. Meidän tarkoituksemme oli, että saisimme aikaan eduskunnassa keskustelun ja tätä asiaa koskevan ikään kuin jälkipyykin tai kenties voisimme vielä tätä asiaa palauttaa oikeammille urille. Tilintarkastajat ottivat käsittelyyn meidän tarkastuspyyntömme, ja tilintarkastuskertomuksen yhteydessä todettiin, että Engelin tapauksessa tapahtui paljon erilaisia virheellisiä toimenpiteitä, mutta tässä talossa se keskustelu ei siinä vaiheessa vielä oikein ottanut tuulta alleen. Meidän kansanedustajien piti saada oikeuden tuomiot, joissa todettiin, että virheellistä menettelyä oli, henkilöstöä oli kohdeltu laittomasti. Itse emme näemmä osaa ryhtyä toimenpiteisiin, ennen kuin joku ulkopuolinen näistä asioista tuomionsa sanoo.

Tänä päivänä olemme käsittelemässä talousvaliokunnassa Teknillisen tarkastuskeskuksen osakeyhtiöittämistä. Tänä päivänä toimme keskustelussa esiin sen, että henkilöstön asema tulee todella hyvin huolellisesti käsitellä. Tässä ta-

pauksessa ei varmasti mitään ongelmia olekaan. Olemme oppineet jo näistä asioista varmasti paljon, mutta yhtä kaikki näissä asioissa kannattaa joka ikisen asian yhteydessä, kun tällaisia päätöksiä teemme, toteuttaa erittäin suurta huolellisuutta ja erittäin suurta vastuunkantoa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Yleisesti ja laajasti ottaen olen täsmälleen samaa mieltä kuin ed. Luhtanen hienossa puheenvuorossaan, mutta minä taas palaan lähtökohtaan, mistä lähdettiin. Ed. Mähönen mainitsi, että vika on vahingonkorvauslaissa, missä huomioidaan vain korvaukset kahden vuoden ajalta. Sitä minäkin tarkoitan, että korjataan se vahingonkorvauslaki. Jos nyt sitten oikein mennään viimeisen päälle tähän asiaan — on varmaan hyvä, että nyt on huomattu, että vahingonkorvauslain puutteet ovat kouriintuntuvasti kouraisseet tätä Engelin kuitenkin suhteellisen pientä ryhmää — niin ed. Kuopan olisi pitänyt samanaikaisesti, kun tuo tämän tietyllä tavalla poikkeuslain tänne, tuoda myös muutosesitys vahingonkorvauslakiin. Silloin se ei olisi ollut missään tapauksessa populistista, vaan hän olisi ajatellut koko yhteiskunnan etua näin pitkälti ja samalla tuonut tämän erityisesityksensä tämän koskettavan asian korjaamiseksi. Silloin oltaisiin, ed. Kuoppa, täsmälleen samaa mieltä.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kuten jo puheenvuorossani totesin, selvästi on menetelty väärin ja virheellisesti eikä sitä voi puolustaa millään olosuhteilla. Kun näin on todettu, se edellyttää tietysti, että tilanne korjataan.

Toinen asia on tietysti myös se, että on perin kummallista, että menetellään väärin, kun tällainen irtisanominen, jos se todella on välttämättä tehtävä, olisi voitu hoitaa laillisestikin. Ilmeisesti ainakin osin tietoisesti tai sitten ymmärtämättömyyttään tai taitamattomuuttaan tällainen asia on näin hoidettu. Kun valtio tekee virheen, valtion on vastattava virheen seurauksista. Vaikka me teemme velkaa, niin kuin valtiovarainministeri täällä joka päivä selostaa, ei varattomuuteen valtio voine tässä asiassa vedota silloin, kun se vastaa omista tekosistaan näiden kaikkein pienipalkkaisimpien kansalaisten edessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

17) Lakialoite laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 100/1997 vp (Virpa Puisto /sd ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Kun en ole ollut tilaisuudessa allekirjoittaa tätä ed. Puiston lakialoitetta, niin ilmoitan heti, että olisin sen allekirjoittanut, mikäli olisin siihen kyennyt. Ja koska ed. Virpa Puisto itse nyt ei ole paikalla, haluan sanoa tästä muutaman sanan.

Tässä aloitteessa on ehdotettu, että homeopaattisiin ja antroposofisiin rohdosvalmisteisiin sovellettavan verokannan ei tule määräytyä valmisteen jakelukanavan, vaan tuotteen itsensä mukaan. Koska lääkelain mukaan homeopaattiset ja antroposofiset rohdosvalmisteet ovat lääkevalmisteita, niihin pitää soveltaa samaa 8 prosentin alennettua verokantaa kuin lääkkeisiin.

Euroopan unionin jäsenmaiden lainsäädännössä yleensä arvonlisäverokannan määrittelee hyödykkeen laji eikä suinkaan jakelukanava, kuten nyt näyttää meillä Suomessa olevan tapana. Lääkelain alaisille tuotteille määrätaan esimerkiksi Saksassa, Britanniassa, Tanskassa ja Ruotsissa yhteinen arvonlisäverokanta siitä riippumatta, missä niitä myydään.

Lääkelakia on muutettu 1. tammikuuta 94 voimaan tulleella lailla, jossa on määrätty, että kyseiset valmisteet ovat lääkkeitä koskevien säännösten alaisia. Näin ollen, jos kerran nämä ovat lääkevalmisteita, niin minusta niihin tulee silloin myös soveltaa samaa verokantaa kuin lääkkeisiin eli 8:aa prosenttia.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että näitä nyt yritetään erotella jakelukanavan mukaan. Tämä ei mielestäni ole oikeudenmukaista. Siksi toivon, että tämä lakialoite tulee menemään läpi ja tuo epäoikeudenmukaisuus voidaan tässä korjata.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Suomessahan on vallalla se käsitys, että ainoastaan se, mitä saadaan apteekista on parantavaa — ja tämä on minunkin lempiaiheeni. Tiedän hyvin paljon tapauksia, joissa esimerkiksi reumasta ei nyt parantuminen, mutta kuitenkin paremmin voiminen on eräiden homeopaattisten lääkkeiden ansioksi selkeällä tutkimuksella todettu. Me

tiedämme, että esimerkiksi Saksassa on hyvin paljon lääkkeitä, jotka kuuluisivat apteekkiin meidän lainsäädäntömme mukaan, mutta jotka kuitenkin ovat alemman arvonlisäveron piirissä.

Vaikka en tiedä, meneekö tämä lakialoite kuinkakin pitkälle, voisin tätä ihan lämpimästi kannattaa, koska ei todellisia homeopaattisia lääkeaineita ole paljon meillä Suomessa käytössä. Niitä on viisi kuusi, eikä tämä mikään selkeä rahallinen ja taloudellinen kysymyskään ole, vaan nimenomaan periaatteellinen kysymys siinä, syövätkö suomalaiset vain lääkkeitä vai yrittävätkö he omaehtoisesti myös parantaa itsensä.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Jatkaisin tästä vielä sen verran, että todella toivoisin, että meillä Suomessakin otettaisiin käytäntöön pehmeämpi lääketiede rinnan meidän nykyisen lääketieteemme kanssa siten, että perinteisiä, esimerkiksi Kiinassa paljon käytettyjä hoitotoimenpiteitä voitaisiin käyttää rinnakkain niin sanottujen tämän päivän normaalien lääketieteellisten menettelyjen kanssa.

Itse olen Pekingissä käydessäni saanut tutustua siellä olevaan sairaalalaitokseen. Oli mielenkiintoista havaita, kuinka siellä lääkäri lähetti potilaan homeopaattiselle puolelle saamaan apua, kun huomasi, että ne toimenpiteet, jotka hänellä olisi ollut käytettävissään, eivät välttämättä auttaneet. Sitten saatiin apua toiselta puolelta. Rinnakkain menetellen potilas sai parhaan mahdollisen avun.

Siitä syystä toivoisin myönteisempää suhtautumista myös Suomessa luontaistuotteisiin ja -lääkkeisiin. Minusta luontaistuotekauppiaat ovat erittäin asiallisesti asiaan perehtyneitä. Heille on yliopistotasoista koulutusta, jossa he valmistuvat fytonomeiksi. Minä luulen, että siitä ei tänä päivänä paljon Suomessa edes tiedetä, koska tätä koulutusta ei ole luokiteltu ihan normaalisti. Ehkä tämä on asia, joka meidän pitää nyt eteenpäin viedä ja koettaa saada heidät myös meidän yleisen koulutusjärjestelmämme piiriin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

18) Lakialoite laiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 §:n 3 momentin kumoamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 101/1997 vp (Suvi Lindén /kok ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L i n d é n : Arvoisa rouva puhemies! Vuonna 95 voimaan tulleen kuntalain 16 §:ssä todetaan: "Kunta päättää hallintonsa järjestämisestä tässä laissa säädetyllä tavalla. Hallinnon järjestämiseksi valtuusto hyväksyy tarpeelliset johtosäännöt, joissa määrätään kunnan eri viranomaisista sekä niiden toiminnasta, toimivallan jaosta ja tehtävistä." Kuntalain 17 §:ssä todetaan: "Kunnan toimielimiä ovat valtuuston lisäksi kunnanhallitus, lautakunnat ja johtokunnat, niiden jaostot sekä toimikunnat. - - Valtuusto voi lisäksi asettaa - - kunnanhallituksen alaisena toimivia lautakuntia pysyväisluonteisten tehtävien hoitamista varten - -". Näin kuntalaki antaa kunnille hyvin laajan itsemääräämisvallan hallintonsa organisoinnissa.

Useissa kunnissa selvitellään parhaillaan päivähoidon mahdollista siirtämistä sosiaalilautakuntien alaisuudesta opetustoimen hallinnon alaisuuteen. Alan pioneereja ovat Imatra ja Kerava, missä on päätetty hallinnon rationalisoimiseksi, taloudellisten resurssien säästämiseksi sekä kasvatus- ja koulutusjärjestelmän kokonaistamiseksi järjestää lasten päivähoito opetuslautakunnan alaisuudessa. Näissä kaupungeissa päätös tehtiin aikoinaan vapaakuntakokeilusta annetun lain nojalla. Kokeilu on päättynyt, mutta molemmat kaupungit ovat säilyttäneet hyväksi koetut ratkaisut ennallaan.

Kuntalaissa kunnille annettiin hallinnollinen itsenäisyys, mutta lasten päivähoidosta annetun lain 11 §:n 3 momentin mukaan päivähoitoon liittyvät tehtävät kuuluvat kunnassa sosiaalilautakunnalle. Suomen Kuntaliiton mielestä päivähoitoa ei voimassa olevan lainsäädännön perusteella voida siirtää opetustoimen hoidettavaksi. Siirron estää niin sanottu jakamattomuuden periaate, jonka mukaan kunta ei voi jakaa sosiaalihuoltoon kuuluvia tehtäviä eri toimielimille. Tehtävien jakaminen edellyttäisi erityissäännöstä laissa. Näin ollen Imatran ja Keravan kaupunkien päivähoidon hallinto on järjestetty päivähoidosta annetun lain vastaisesti.

Nykyinen laki lasten päivähoidosta on mielestäni hengeltään kuntalain vastainen. Jos kunta niin haluaa, on sille annettava mahdollisuus päättää toimintojensa ja palveluidensa hallinnoinnista. Kunnissa, joissa päivähoidon hallinnointi on ollut opetustoimen alaisuudessa, ko-

kemukset ovat olleet erittäin myönteisiä. Monien mielestä on perusteltua ja ennen kaikkea luontevaa yhdistää päivähoitoasiat muitakin kasvatusasioita hallinnoivan sivistystoimen alaisuuteen. Tämän puolesta puhuvat vahvasti myös Imatran ja Keravan kokemukset. Imatran koulutoimenjohtajan Jorma Puhakan mukaan yhteistyö päivähoidon ja koulun välillä on laajentunut ja yhteisvastuullisuus palveluiden järjestämisessä lisääntynyt. Tämä on edistänyt elinikäisen oppimisen tavoitetta, kasvatuksen kokonaisuutta pienestä lapsesta aikuisuuteen saakka.

Imatralla tukitoimet, kuten erityisopetus, on pystytty hoitamaan helpommin ja ajoittamaan oikein. Myös hoitopaikkojen määrällisestä tavoitteesta on selvitty paremmin, kun koulujen vapaat tilat on pystytty hyödyntämään joustavasti. Säästöä on syntynyt, ja sitä kautta on pystytty tarjoamaan maksuton esiopetus kuusivuotiaille.

Julkisuudessa on keskusteltu myös päivähoidon hallinnoinnin siirtämisestä sosiaali- ja terveysministeriöltä opetusministeriön alaisuuteen. Hallintoministeri Backman, jolle kuuluu hallinnon uudistamiseen liittyvät kysymykset, on todennut seuraavaa: "Valtioneuvoston asettamaan valtionhallinnon hallintopolitiikkahankkeeseen liittyvissä valtioneuvostohankkeissa ja valtion keskushallintohankkeissa uudistetaan muun muassa valtioneuvoston organisaatiorakennetta sekä arvioidaan ministeriöiden ja niiden alaisen keskushallinnon tehtäviä ja rakennetta. Näiden hankkeiden yhteydessä tullaan arvioimaan myös opetus- ja sosiaalihallinnon organisatoriset ja toimintalohkokohtaiset muutostarpeet."

Mielestäni on todella pysähtymisen paikka ja on pohdittava, mitkä olisivat hyödyt ennen kaikkea varhaiskasvatuksen ja elinikäisen oppimisen näkökulmasta päivähoidon hallinnoinnin siirrosta koulutuksesta vastuussa olevan opetusministeriön alaisuuteen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallinnollisten kysymysten ei tule estää kuntatasolla päivähoidon tarkoituksenmukaista järjestämistä. Kunnilla tulee olla mahdollisuus luoda omia kokeiluja ja malleja. Nykyisellään laki sitoo liiaksi kuntien itsehallintoa ja on sinällään jäänne vanhasta hallinnon ohjauksesta. Päivähoidon tie sosiaalitoimen sisällä on kuljettu. Se ei edistä julkisen varhaiskasvatuksen sijoittumista osaksi kunnan kasvatus- ja koulutuspalveluja. Vetoan hallintomallin muutoksen tuomiin etuihin ja kunnan mahdollisuuksiin järjestää itsenäisesti hallintonsa ja esitän päivähoidosta annetun lain 11 §:n 3 momentin kumoamista.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Suvi Lindén on tehnyt erittäin tärkeän lakialoitteen, ja toivon sille todella sen kaltaista kohtelua myös. Tällähän on hyvin paljon merkitystä sille, miten me saamme esiopetuksen järjestettyä Suomessa. Niin kuin tiedämme, se on nyt hallituksen esityksestä jäänyt pois.

Täällä eduskunnassa on käytetty sen kaltaisia puheenvuoroja, että Suomi olisi takapajula yhdessä Turkin kanssa esikouluopetuksessa. Mutta huomauttaisin, kun en silloin saanut puheenvuoroa, kun tästä joku puheenvuoron käytti, että kyllä kai meidän pitäisi olla ylpeitä varhaiskasvatuksestamme ja päivähoitojärjestelmästämme, joka on maailmassa ainoalaatuinen. Mutta meidän täytyisi myös rohjeta avata sitä ja katsoa, miten se toimisi myös esiopetusfoorumina. Tästä on aika paljon tänä päivänä kysymys.

Sen tähden eduskunnan mielestäni täytyisi keskustella siitä, mikä on kuntien mahdollisuus todella toimia tässä asiassa. Esimerkiksi Tampereella on tänä päivänä noin 80 prosenttia lapsista esikoulussa, mutta tiedän, että tämä koskettaa juuri pienempiä paikkakuntia ja sieltä muodostuu todellinen tahtotila, jos haluamme lakiesityksestä todellista. Tämä on todella kannatettava lakialoite.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Suvi Lindénin lakialoite on tällä hetkellä todella tärkeä, sillä kunnathan ovat edellä valtiota ja suunnittelevat hyvin monessa paikassa päivähoidon siirtoa opetustoimeen. Koska esteenä on päivähoitolain 11 §, sen poistaminen on varmaan ihan tarpeellista. Tiedämmehän, että varhaiskasvatus eroaa hyvin paljon tavoitteiltaan, kohderyhmän kattavuudeltaan ja toimintatavoiltaankin muusta sosiaali- ja terveydenhuollosta. Siksi sen oikeastaan pitäisi olla toiminnallisesti yhteneväistä opetustoimen kanssa.

Kokonaisvaltaisen kasvatusjärjestelmän luomiseksi esiopetus ja päivähoito voitaisiin lainsäädännöllä siirtää osaksi koulutusjärjestelmän varhaisvaihetta. Lasten kehitysiän vaihtelu edellyttää minusta hyvin laajoja ja joustavia ratkaisuja, koska kehitysikä saattaa vaihdella viisi — kah-

deksan vuotta, kun lapset tulevat kouluun. Siitä syystä pitäisi olla käytössä hyvin monipuolinen, varhaisesta, jopa kolmivuotiaista asti, lähtevä elinikäisen oppimisen kaari, joka lähtee alusta ja päättyy ihmisen kuolemaan, koko eliniän kestävä koulutus.

Siitä syystä päivähoidossa, jota meillä erittäin hyvin tänä päivänä toteutetaan, pitäisi esiopetuksen olla alusta asti suunnitelmallisesti mukana. Oppiminen on iloinen asia eikä mikään surullinen asia. Siinä mielessä mahdollisuus oppimiseen pitää antaa myös pienille lapsille alusta asti.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Tämä on hyvä ja kannatettava lakialoite. Tässähän on kysymys periaatteellisella tasolla ihan samasta muutoksesta kuin siinä, että kehitysvammaisten harjaantumisopetus on siirretty sosiaalitoimen hallinnonalalta opetustoimen hallinnonalalle. Nyt viimeksi myös kaikkein vaikeimmin kehitysvammaisten lasten opetus on tämän muutoksen saanut. Harjaantumisopetusta käytännössä monissa kunnissa toteutetaankin erittäin läheisessä yhteistyössä päivähoidon kanssa perhepäiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa ja päiväkodeissa silloin, kun on järkevää sitä sillä tavalla toteuttaa.

Arvoisa puhemies! Minä hieman ihmettelen kuitenkin menettelyä asiassa. Kansanedustajilla on lakialoitteisiin oikeus, mutta jos asiaa pidetään näin tärkeänä, tietysti ajattelisi niin, että hallituspuolueitten kansanedustajat varmaan pyrkivätkin aloitteen lisäksi vaikuttamaan siten, että hallitus tekee asiasta esityksen. Niin ikävää kuin se meidän työmme kannalta onkin, lakialoitteet täällä niin sanotusti tapetaan eivätkä ne toteudu. Vaikka hallituksen esitys saman sisältöisenä hyväksyttäisiin, eduskunnan asiakirjoihin merkitään, että eduskunta on hylännyt ed. Lindénin lakialoitteen.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! En voinut mieltäni malttaa, kun sosialidemokraatit ed. Arja Ojalan suulla tuovat esille, että lasten pitäisi aloittaa koulu kolmivuotiaina. Siitä he sitten jatkavat 30 vuoteen saakka sitä samaa tietynasteista painajaista, ja kuulemma on ilo kaikkeen oppimiseen.

Minä sanon, että lapsilla kuuluu olla seitsemän vuotiaaksi saakka lapsuus, jossa he saavat poimia mansikoita pyörtäneiltä ja katsella vähän, minnepäin sammakko menee ja mikä sillä on suunnitelma, eikä olla aina lähtemässä reppu selässä kouluun. Ne ovat kauniita fraaseja, sellaiset oppimisen ilot, mutta siellä tulee tietynlaiset inhimilliset paineet aina mukaan tietyssä vaiheessa. Olen varma siitä, että jossakin vaiheessa näiden lasten osalta palautetaan heille myös oikeus lapsuuteen. Jossakin vaiheessa jo yksivuotiaasta lähdetään käymään reppu selässä koulua. Konttaamalla mennään kouluun. Mitä järkeä tässä on?

Ed. Alaranta on ilmeisesti samaa mieltä. Hänen elämänajatukseensa liittyy se, että pidetään siinä ahdistuneessa olossa lapset pienestä saakka, että eivät pääse pahoille maisemille, kun he tiettyä kujaa kulkevat kouluun ja tiettyä kujaa takaisin eivätkä saa sivullensakaan katsoa. Mutta kyllä tilanne on se, että lapsella täytyy olla lapsuus, ja siihen palataan vielä ja kovien kokemusten kautta.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä vähän oli niin, että ajattelin, viittiipikö tuohon vastata, mutta annetaan nyt ed. Aittoniemelle kuitenkin se ilo, että hänen vähän merkilliseen puheenvuoroonsa vastataan.

Näkee selkeästi, ettei hän ole käynyt nykyisissä päiväkodeissa eikä tiedä, mitä siellä tapahtuu, minkälaista se niin sanottu reppu selässä kulkeminen päivähoitoon ja opetukseen on. Sillä eihän siellä ole kysymys siitä kuin koulussa, missä istutaan pulpetin ääressä ja opiskellaan uutterasti, vaan kysymys on siitä, että koko elämä on, ed. Aittoniemi, oppimista. Jopa te voitte vielä oppia jotakin. Toivoisinkin, että voisimme yhdessä Tampereella mennä käymään eräässä päiväkodissa, niin näyttäisin, millaista siellä on oppiminen, josta lapset nauttivat. He iloitsevat ja todella viihtyvät siellä erittäin hyvin.

Ed. Lindén: Arvoisa puhemies! En voi myös välttyä kommentoimasta ed. Aittoniemen puheenvuoroa. Kovin mielelläni olisin nähnyt hänet tänään eduskunnan auditoriossa erinomaisessa varhaiskasvatusseminaarissa, jossa käytettiin todella ensiluokkaisia, asiantuntevia puheenvuoroja siitä, mitä varhaiskasvatus on. (Ed. Aittoniemi: Oliko lapsia mukana?) — Valitettavasti lapsia ei ollut mukana, mutta asiantuntijoita, jotka omassa ammatissaan jatkuvasti käsittelevät varhaiskasvatuksen ja elinikäisen oppimisen problematiikkaa.

Varsinaisesti pyysin puheenvuoroni vastatakseni ed. Alarannalle. Tietysti teemme töitä kovasti hallituspuolueitten kansanedustajina hallintoministeri Backmanin suuntaan, että asia etenisi. Ilolla panin merkille sen, että puhemiesneuvosto

on päättänyt lähettää asian hallintovaliokuntaan, jonne todella toivon sen menevän, koska kysymys on hallinnoinnista. Tietysti silloin, kun keskustellaan laajemmalla tasolla eli ministeriötasolla eri tehtävien siirroista ministeriöstä toiseen, siihen tulee aina kohtuullisia paineita ja jännitteitä.

Todella toivon, että laki päivähoidosta käsiteltäisiin hallinnollisena kysymyksenä ja annettaisiin kunnille itsenäinen määräämisvalta oman hallintonsa järjestämisestä. Jatkossa sen jälkeen kävisimme keskustelun siitä, mikä varhaiskasvatuksen kannalta paras hallinnointi valtakunnan tasolla olisi.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi ei kyllä taaskaan tiedä, mitä puhuu. Mitä tulee minun vaatimattomaan persoonaani, ed. Aittoniemi, voin ilmoittaa, että olen sattuneesta syystä aloittanut kansakoulun syksyllä 52, jolloin olin pari kuukautta sitä ennen täyttänyt neljä vuotta. Voin joskus yksityisesti kertoa perustelut tälle ratkaisulle, jota ed. Aittoniemi varmaankaan ei tiedä.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee yleisesti koulunaloitusikään, kyllä ymmärrän ed. Aittoniemen ajatuksenjuoksua, koska olen itsekin ollut kauan sillä kannalla, että lapsella pitää olla lapsuus, ja tietysti olen vieläkin sillä kannalla. Mutta kun oman kokemuksen kautta tuli tietoa siitä, että kehitysvammainen lapsi on oppivelvollinen jo kuusivuotiaana, niin sen jälkeen olen tullut pohtineeksi, miksei sitten sellainenkin lapsi, jolla on paremmat eväät koulutielle ja elämään, voisi aloittaa kuusivuotiaana koulua, kun osa lapsista joutuu kuitenkin aloittamaan. Itse olen mielelläni kannattamassa sitä, että koulunaloitusikä saataisiin joko joustavasti kuudeksi — kahdeksaksi vuodeksi, niin kuin sitä on esitetty, tai sitten yleisesti ehkä laskettaisiin kuuteen vuoteen. Kyllä meillä, ed. Aittoniemi, on tässä elämässä myös mahdollisuus oppia ja sen kautta vähän tarkistaakin luutuneita käsityksiämme.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä katselin, joku muukin ehkä saattoi katsella, italialaista tai ranskalaista televisio-ohjelmaa, jossa oli suomenkielinen teksti, ja siinä puhuttiin juuri esiopetuksesta. Tällaisen koulun tai kerhon opettaja kertoi, miten sinne väkisin jouduttiin pieniä lapsia raahaamaan, koska he eivät halunneet millään enää tulla. On selvä asia, että jos kolmen — viiden vuoden ikäisiä lapsia raahataan väkisin johonkin esikouluun, siitä jää heille ilman muuta tulevaisuuden vaurioita. Tämä henkilö, oli hän sitten viisas tai tyhmä, joka tapauksessa sanoi, että hän on ehdottomasti kokemusperäisesti sitä mieltä, että ei pidä esiopetuksen asteelle viedä asiaa ollenkaan sillä tavalla, että se muodostaa jonkinlaisen kouluinstituution. On eri asia, jos isä ja äiti opettavat ja näytetään kirjaimia ja opetetaan elämän asioita kotona, mutta ei järjestelmälliseen koulutukseen. Eikä minun näkemykseni muutu siitä miksikään, sitä on turhaa yrittääkään.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Ehkä nyt ei tarvitse sitä mielikuvaa muuttaa, jos ed. Aittoniemi ajattelee, että alle yksivuotias konttaa esikouluun polvet ruvella ja reppu selässä. Eihän se tätä tietysti tarkoita, mutta jos on lukenut kansainvälisiä ja kansallisia tutkimuksia siitä, milloin lapsi on oppivaisin, niin on kyllä aika kauheaa, että alle kolmivuotias oppii oikeastaan eniten matemaattisia asioita ja esimerkiksi kielikylvyt ennen neljää ikävuotta ovat parhaimmat. Ne ovat tietysti sellaisia asioita, joita meidän päättäjienkin pitäisi todella miettiä. Eihän se saa olla mitään Kallion laskuoppia. Meistä jokainen ymmärtää, että se on ihan jotain muuta, mitä alle kolmivuotiaalle varhaiskasvatuksessa opetetaan.

Jos haluamme säilyttää Suomessa kilpailukykyä ja todella hyödyntää elinikäistä oppimista ja sitä kautta arvojamme, niin emme voi mitään sille, että varhaiskasvatuksen painoarvo nousee nimenomaan sillä lailla, että siitä ei tehdä byrokraattista. Ei esimerkiksi saisi viipaloida esiopetusta niin, että se on vain kuusivuotiaille. Ed. Suvi Lindénin lakialoitehan lähtee nimenomaan siitä, että varhaiskasvatuksen hyviä puolia otettaisiin koulutuksellisesti myös nuorempina kuin kuusivuotiaina. Minusta se on se idea. Emme saa ajatella pelkästään kuusivuotiaita. Jos näihin tutkimuksiin tukeudutaan, niin meidän pitäisi ajatella kaksi—kolmivuotiaitakin.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Haluan tässä yhteydessä muistuttaa, että lakialoitteessa on kyse päivähoitohallinnon siirtämisestä.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Tuo oli kyllä todella hyvä huomautus, sillä nythän olemme hieman laajentaneet keskustelua. Mutta ehkä kuitenkin sallittaneen, että ihan inosen verran jatkan tätä laajennettua aihetta, koska minusta tuntuu, että puurot ja vellit ovat nyt menneet sekaisin.

Nythän kun puhutaan varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, alkuopetuksesta jne., tuntuu siltä, että ihmiset eivät oikein miellä, mistä kaikesta puhutaan. Jos ed. Aittoniemi puhuu Ranskanmallista, se on kyllä ihan eri asia kuin Suomenmalli, joka varhaiskasvatuksessa on ollut jo suorastaan maailmankuulu. Monet maat ovat jo tulossa meidän mukaamme vähän vastaavanlaista mallia rakentamaan. Siitä syystä on ihan hyvä, että meillä alettaisiinkin puhua esiopetuksesta kokonaisvaltaisena opetuksena, lasten kokonaisvaltaisen kehittämisen ja sosiaalisen kasvamisen asiana, eikä suinkaan pelkkänä lukemisen ja kirjoittamisen oppimisena. Siitähän tässä ei ole kysymys.

Siitä syystä haluaisin nähdä, että siirto hallinnossa tapahtuisi nimenomaan sosiaali- ja terveyspuolelta koulupuolelle, koska silloin kun päivähoito-oikeus laajeni kaikkiin alle kouluikäisiin lapsiin, varhaiskasvatuksen luonne muuttui minusta sosiaalipalvelusta koulutuspalveluksi. Näin ajatellen se ei olisi vain kuusivuotiaiden opetusta, vaan voitaisiin laskea rajaa jo kolmivuotiaisiin ja lähteä sieltä katsomaan kokonaisvaltaista päivähoidon kehittämistä yhteydessä uuteen koululainsäädäntöön, joka nyt on tulossa.

Ed. M. Markkula: Arvoisa puhemies! Hallintoa ei voi erottaa itse oppimisen ja kehittymisen käytännöstä, ja siinä mielessä on tärkeää, että kunnille annetaan todella reippaasti mahdollisuuksia järjestää hallinto siten, että se parhaalla mahdollisella tavalla edistää pienten lasten oppimista.

Koska lapsen kehittyminen on se todellinen substanssi, haluan sitä puolta painottaa nimenomaan siten, että elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti haluamme edistää lapsen oppimiskyvyn täysimääräistä kehittymistä. Tällöin kyllä viimeaikaiset tieteelliset tutkimukset osoittavat, että pieni lapsi oppii kaikkein vahvimmin ensimmäisten elinvuosien aikana. Neljän ensimmäisen elinvuoden aikana lapsen oppimiskyvystä on muokkautunut jo yli puolet, ja tätä kautta vaatimuksemme päivähoitoon ja esikouluun ja sitä kautta myös kouluun nähden ovat tietenkin varsin mittavat. Lainsäädännöllä meidän tulee luoda raamit ja edellytykset sille, että lapsi kykenee näitä mahdollisuuksia mahdollisimman mittavasti käyttämään hyväksi.

Halu kokeilla kaikkea uutta ja oppia on pienen lapsen vahva ominaisuus. Oppimiskyky kehittyy, niin kuin totesin, ensimmäisten elinvuosien aikana kaikkein vahvimmin. Lasten perusvalmiuksien pitäisikin antaa kehittyä suorastaan oppimisen intohimoksi, jolle koulun pitäisi antaa mahdollisuuksia. Tässä kehitysprosessissa esikoulun rooli on mitä merkittävin. Jotta kunnat voisivat luoda sille parhaat mahdolliset edellytykset, kyllä meidän pitää paitsi antaa kunnille mahdollisuuksia tietenkin lisätä kuntien suuntaan paineita. Siinä mielessä kannatan vahvasti edustajien Lindén, A. Ojala ja Tulonen esittämiä näkemyksiä tässä asiassa.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Kun rouva puhemies äsken huomautti siitä, miten kauaksi alkuperäisestä on edetty, aloitan tämän puheenvuoroni toteamalla, että minusta tämä ed. Lindénin esitys on erittäin järkevä, kun ajatellaan sitä, että päivähoito on muuttanut luonnettaan aika oleellisesti myös. Ei ole enää kysymys vain sosiaalisesta lasten hoitamisesta, vaan sellaisen ympäristön luomisesta lapsille, jossa heidän fyysinen ja henkinen kasvunsa on hyvin turvattu. Minusta pitäisi toki silloin kunnalla itsellään olla mahdollisuus päättää, minkä lautakunnan alaisuudessa se tätä toimintaa harjoittaa. Varsinkin kun henkisen kasvun puoli on huomattavasti lisääntynyt päivähoidossa, niin uskoisin, että se sopii aivan yhtä hyvin opetuskuin sosiaalilautakunnan alaisuuteen. Tässä mielessä on hyvä, että keskustelua käydään.

Minulla itselläni on kaksi sarjaa lapsia: 67 ja 70 syntyneet ja 86 ja 88 syntyneet lapset, ja olen nähnyt sen huomattavan muutoksen, joka päiväkotitoiminnassa on tapahtunut tänä aikana. Siinä mielessä minä lohduttaisin ed. Aittoniemeä, että kyllä lapset nykyään saavat sellaisen kasvupohjan, että opettajat ala-asteella ovat tyytyväisiä, kun lapset tulevat päiväkotitietä kouluun.

Ed. Juhantalo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämä lakialoite lasten päivähoidosta on ihan perusteltu lähinnä siinä mielessä, että kunnille jää päätöksenteon mahdollisuus siitä, hoidetaanko asiaa opetus- vai sosiaalilautakunnan toimesta. Siksi tämän tyyppinen ratkaisu on ihan kannatettava.

Silti haluaisin lyhyesti puuttua siihen, mitä merkitsee kaiken kaikkiaan lasten kasvu. Minusta sen lisäksi, että me huolehdimme lapsen oppimisen prosessista, meidän pitäisi ehkä lainsäätä-

jinä enemmän pysähtyä tarkastelemaan myös sitä, millä tavalla me tarjoamme lapselle riittävän turvallisen kasvun ympäristön, ja ottaa tässä myös huomioon se, mitenkä suuret ovat lasten kehityserot silloin, kun puhutaan ikävuosista kolme, neljä, viisi ja kuusi vuotta. Tältä osin olen näkemässä, että se, että lapset aloittavat koulunkäynnin seitsemänvuotiaana, ei ole sattuma, vaan sillä on aikamoinen merkitys siinä suhteessa nimenomaan, että nämä peruskehityserot merkittävästi tasaantuvat, kun lapset tulevat ikävaiheeseen seitsemän kahdeksan vuotta. Tämän vuoksi olennaista on se, että me tiedostamme nämä tosiasiat, kun rakennamme niitä kuntakohtaisia räätälöityjä ratkaisuja, joista viime käden päätösvalta aloitteen pohjalta on kunnilla.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa puhemies! Luulin jo huoneessani, että koululait ovat tulleet saliin yllättäen. Niin paljon keskustelette sisällöstä, vaikka lakialoite liittyy selvästi hallintoon.

Haluaisin hallinnon näkökulmasta korostaa sitä, että kuntien itsemääräämisoikeus on ihan hyvä asia. On hyvä, että sitä lisätään, ja siinä mielessä lakialoite on puollettava. Tulee kuitenkin muistaa, että kunnat ovat hyvin erikokoisia. Useat kunnat ovat yhdistäneet sosiaali- ja terveyslautakuntansa ja näkevät, että sillä tehdään hyvää työtä. Jos vielä ajateltaisiin, että sieltä päivähoito poistettaisiin koulutuslautakuntaan, niin ehkä se ei joka kunnassa olekaan se paras ratkaisu, vaan todella kuntakoon ja muiden asioiden järjestämisen suhteen varmasti useat mallit ovat mahdollisia.

Toki esimerkiksi kotikaupungissani, jossa sosiaali- ja terveyslautakunta on yhdistetty, silti esikouluja on kokeiltu yhteistyössä koulutuslautakunnan kanssa jo vuosia. Eihän se yhteistyötä estä.

Ed. M. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Vielä pari ajatusta. Jos me ajattelemme lasten oppimismahdollisuuksia ja -menetelmiä, joita me oikeastaan nyt uudistamme kaiken kaikkiaan merkittävästi tässä yhteiskunnassa, niin tämä edellyttää kyllä aikuisten vahvaa panostusta ja uudella tavalla asennoitumista myös perheen rooliin kaiken kaikkiaan. Aikuinen ei voi siirtää esimerkkinä olemisen velvollisuuttaan koululle eikä myöskään päiväkodille, vaan jokaisen aikuisen on syvällisesti ymmärrettävä vastuullisuutensa omien lastensa ja yleisemminkin lasten tulevaisuuden rakentajina. Mutta jotta tätä merkittävää pohdiskelua, myös tätä arvokeskustelua elinikäisestä oppimisesta, todella aidosti kunnissa käytäisiin ja kunnanvaltuustot omilla ratkaisuillaan viitoittaisivat tietä lasten tulevaisuuden hyväksi, kyllä silloin pitää sinne antaa hallinnolliset ratkaisumahdollisuudet niin laajalti kuin missäkin valtaa halutaan käyttää.

Tässä mielessä kaikki tämän suuntaiset toimenpiteet, joista ed. Lindénin lakialoite on erinomaisen hyvä esimerkki, ovat todella välttämättömiä. Kunnan on tehtävä tärkeitä linjanvetoja, tärkeitä ratkaisuja, mutta sitä työtä me emme saa estää täältä lainsäädännön kautta.

Ed. L i n d é n : Arvoisa puhemies! Olin kovin iloinen ja tyytyväinen siitä, että vaikka tämä lakialoite on puhtaasti hallinnollisesta näkökulmasta tehty, niin se viritti tähän saliin kumminkin mielestäni hyvin syvällisen keskustelun, joka jatkaa sitä linjaa, joka aamupäivällä jo eduskunnan auditoriossa havaittiin. Todellakin aloite on puhtaasti hallinnollisesta näkökulmasta tehty ja siitä näkökulmasta, että kunnilla pitää olla itsenäisyys hallintonsa ratkaisemiseksi.

Mutta kyllä itse vahvasti uskon siihen, että varhaiskasvatuksen hallinnoinnin tulisi tapahtua opetushallinnon alaisuudessa. Toivonkin, että tämä keskustelu vauhdittaisi tulevaisuuden ratkaisuja, niin että kuntatasolla tällaisia kokeiluja ja malleja tehtäisiin ja ennen kaikkea jonain päivänä näemme, että myös valtakunnan tasolla opetusministeriöstä kokonaisvaltaisesti hallinnoidaan meidän elinikäistä oppimistamme.

Ed. I m m o n e n : Arvoisa puhemies! On syytä tukea tämmöistä lakialoitetta, joka näkee asioita vähän laajemmin kuin pelkästään sosiaalisesta näkökulmasta, ja sosiaalisuuttakin tietysti voi ajatella vähän laajemmin.

Lähinnä minua koskettaa se, miten kuntien sosiaalilautakunnat ja sosiaalitoimi ovat palvelleet työttömien lapsia. Siinä on suuria vinoutumia ja juuri siitä syystä, että nähdään asia vain yhdestä kulmasta. Lapsen kokonaiskasvatuspuoli ansaitsee kyllä tarkastelua. Minusta se, että nyt tätä asiaa harkitaan näin jopa lakialoitteen muodossa, on erittäin tervetullutta tämän päivän arkielämään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Ed. Aura merkitään läsnä olevaksi.

---

19) Lakialoite laiksi tuloverolain 14 ja 105 a §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 102/1997 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa rouva puhemies! Näin iltapäivän hämärtyvinä hetkinä vielä muutama ajatus aloitteen saatteeksi, sen valtiovarainvaliokuntaan lähtiessä, ehkä myöskin avuksi hallituksen tuloneuvotteluihin, tuponeuvotteluihin. Niihin liittyenhän emme ole saaneet vielä tänne esityksiä verolainsäädännöstä. Tässä vaiheessahan hyviä neuvoja voi vielä ainakin yrittää antaa ja ilmaisiakin ja miksei myöskin työttömyyden puolittamiseen tai ainakin vähentämiseen joitakin vihjeitä, apua työn luonnolliseen kierrättämiseen niissä tilanteissa, joissa se kaikkein helpoimmin tapahtuu.

Arvoisa rouva puhemies! Tutkijoiden mukaan meillä on neutraliteettiongelma, aivan selkeä neutraliteetti- ja oikeudenmukaisuusongelma vähintäänkin yhdessä kohdassa — on niitä varmaan muissakin kohdissa — meidän hyvinvointijärjestelmässämme ja verojärjestelmässämme. Taustaksi voi todeta, että jos hyvin laajasti hyvinvointimalleja kuvailee, voidaan puhua amerikkalaisesta, eurooppalaisesta ja pohjoismaisesta mallista. Pohjoismaisessa mallissa julkisen sektorin osuus hyvinvointijärjestelmän hoitamisessa on kaikkein suurin. Ilmeisesti pohjoismaistakin malleista suomalainen jollakin tavalla jäykkyytensä osalta kielteisesti eroaa muista Pohjoismaista. Tätä asiaa voidaan tutkia varmaan muissa yhteyksissä.

Lakialoitteessa, jonka kaikki ryhmämme jäsenet ja kolme keskustalaistakin ovat allekirjoittaneet, puututaan kahteen asiaan, kahteen asiaan tehdään konkreettinen korjausehdotus.

Meillähän on tällä hetkellä se ilmeinen epäjohdonmukaisuus, että kun ihmiset hakevat varsinkin toimeentulotukea mutta myöskin eräitä muita etuisuuksia, arvioidaan tulo- ja menotilanne selvästi perheenjäsenten lukumäärän mukaan. Siinä tilanteessa otetaan huomioon aikuiset perheenjäsenet, lapset jne. ja kaikki mahdolliset tulot ja menotkin joskus otetaan näissä laskelmissa huomioon. Kun tätä vertaa siihen, miten meillä verotetaan, tässä on selkeä epäkohta. Meillähän on erittäin pitkälle viety erillisverotus, se on ollut parikymmentä vuotta itse asiassa ollut voimassa Suomessa. Tähän kohtaan haluaisimme tehdä ehdotuksen, joka lähtee toisaalta vapaaehtoisuuden pohjalta eli siitä ajatuksesta, että perheet voisivat valita myös yhteisverotuksen. Ymmärrämme toki, että tällä valinnalla ja muutoksella olisi vaikutuksia varmaan muihinkin tukijärjestelmiin, mutta se onkin asia, jota voidaan pohtia jatkossa erikseen.

Aloitteemme idea on se, että perheen puolisot voisivat halutessaan valita yhteisverotuksen, niin että tulot lasketaan yhteen ja jaetaan kahdella karkeasti ottaen. Monimutkaisempiakin malleja tähän ajatteluun toki pystyttäisiin kehittämään, jos halutaan. Olemme toki tästä asiasta konsultoineet meitä viisaampia ja saaneet muun muassa sen kommentin, että järjestelmä laskisi siihen mukaan menevien verotasoa 10 prosenttiyksikköä. Sehän ei muuttaisi mitään niissä tilanteissa, joissa perheestä kaksi käy töissä, puolisot käyvät töissä, sehän tilanne jäisi ennalleen. Vaikka laskettaisiin yhteen ja jaettaisiin kahtia, niin laskelmien mukaan tilanne ei juuri muuttuisi. Toisella verot vähän nousisivat ja toisella laskisivat.

Mutta tilanteessa, jossa toinen käy töissä ja toinen ei, veroasteen lasku olisi 10 prosenttiyksikköä. Siihen kohtaan meitä viisaammat asiantuntijat totesivat, että tämä johtaisi siihen, että kun haluttaisiin palata molempien toimesta töihin, verokynnys olisi liian korkea. Siksi muotoilimme aloitteen tietoisesti niin, että mahdollisuus puolisoiden yhteisverotukseen tällä muodolla liittyisi nimenomaan siihen tilanteeseen, jossa on alle oppivelvollisuusikäinen lapsi, vanhus, vammainen tai pitkäaikaissairas perheen huollettavana tavalla taikka toisella.

Tämä kiistämättä merkitsisi sitä, että se epäjohdonmukaisuus, joka tällä hetkellä on toimeentulotukijärjestelmien laskentatavassa ja verotusjärjestelmissä, poistuisi. Epäilemättä tällä olisi myöskin työtä luonnollisella tavalla kierrättävä vaikutus siinä tilanteessa, kun perheessä ei olisi asuntovelkojen, opintolainojen ja muiden takia pakko lähteä molempien työelämään, niin kuin tällä hetkellä usein on. Vähänkin taajemmassa asutuskeskuksessa ei kai tällä hetkellä voi juuri asunnon hankkimista ajatella, elleivät molemmat puolisot käy töissä. Siihen tilanteeseen

tämä muutos aivan selvästi toisi helpotusta. Perhe voisi valita tämän kaltaisen veromenettelyn. Ei olisi pakollista tilannetta velkojen tai muiden syiden takia molempien olla töissä, vaan sitten taas pärjättäisiin hetken aikaa tällä järjestelmällä, ja kun perheen tilanteet muuttuvat, tietysti on luonnollista, että työmarkkinat sitten taas saavat panosta molemmiltakin puolisoilta.

Tähän liittyy tietysti sitten toinen kysymys, jota ei tässä aloitteessa lähdetä korjaamaan, josta olemme ennen puhuneet. Se on eläke-etujen liittäminen kaikkeen siihen yhteiskunnallisesti merkittävään työhön, jota tehdään. Tällä hetkellähän on paljon sellaista työtä, johon ei minkäänlaista eläketurvaa, edes sen laskennallista karttumista, riitä.

Arvoisa rouva puhemies! Aloitteen toinen osa liittyy kannustinvähennykseen, jonka hallitus ja eduskunta säätivät tälle vuodelle ensimmäisen kerran. Tällä hetkellähän kannustinvähennyksen muoto on sen kaltainen, että noin 40 000 markan vuosituloissa elikkä noin 3 300 markan kuukausituloissa kannustinvähennys on korkeimmillaan eli 5 500 markkaa vuodessa. Sehän on verotettavasta tulosta, elikkä nettotuloihin vaikutus parhaimmillaankin on 90 markkaa.

Talousneuvosto on tehnyt esityksen, jossa he haluaisivat jopa kolminkertaistaa tämän vähennyksen. Ajatus siinä taustalla on se, että se innostaisi pienipalkkaisenkin työn vastaanottamiseen silloin, kun se on mahdollista. Useinhan työtön tai työmarkkinoille tuleva joutuu lähtemään töihin varsin pienellä palkalla. Tämä kannustinvähennyksen, niin kuin talousneuvosto esitti, kolminkertaistaminen huomattavasti parantaisi työn vastaanottamisen intoa.

Olimme tässä aloitteessa kuitenkin sovinnollisempia ja vähän varovaisempia. Esitimme, että kannustinvähennys olisi korkeimmillaan 52 000 markan vuosituloissa 11 000 markkaa verotettavasta tulosta eli lisätuloja käteen 183 markkaa korkeimmillaan eli siis kaksinkertaistettuna nykyinen kannustinvähennys. Kun kannustinvähennys laskee hyvin hitaasti — sehän loppuu vasta 250 000—300 000 markan vuosituloissa, niin että sitä tulee vähän kaikille, sellaisillekin jotka sitä kannustusta varmaan eivät tarvitse, vaikkei siinä monesta markasta ole kysymys — meidän aloitteessamme lähdetään siitä, että se vedettäisiin alas huomattavasti nopeammin elikkä se kokonaan poistuisi jo 150 000 markan vuosiansioissa.

Tällä hetkellähän meillä on Suomessa, mikä juuri kertoo jäykästä hyvinvointivaltiojärjestelmästä, tilanne, että varsin moni joutuu hakemaan tukea voidakseen maksaa veronsa, saa siis suhteellisen pientä palkkaa elinolosuhteisiin nähden, maksaa siitä veronsa ja sitten joutuu hakemaan jotakin tukea, jopa toimeentulotukea joutuvat työssä käyvät henkilöt hakemaan. Kannustinvähennyksen muuttaminen, korottaminen, olisi ainakin osaratkaisuna siinä, että työssä käyvä voisi todella kokea, että hänen työssäkäyntinsä on sen arvoista, että sillä selvitään niistä elämän velvoitteista, joita on olemassa.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että aloitteemme paitsi saa valtiovarainvaliokunnassa myönteistä kohtelua on joka tapauksessa mukana yhteiskunnallisessa keskustelussa. Meillä on luotu varsin jäykkä järjestelmä, jossa oikein kukaan ja mikään ei pärjää ilman jonkinlaista valtion tukea, eiväthän pärjää puolueet sen enempää kuin maatalous tai yrityksetkään. Minusta olisi kohtuullista nyt laskea jollakin tavalla ihmisiä myöskin vapaaksi niin, että jos työtä tehdään, niillä työtuloilla selvittäisiin. Meidän mielestämme kaksi olennaisinta epäkohtaa ovat juuri perheet, joissa vain toinen käy töissä — heidän verokohtelunsa ei ole oikeudenmukainen — ja se, että varsin pienistä tuloista veronmaksu lähtee ja sitten haetaan tukea, kun ei palkka enää verotuksen jälkeen riitä.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jääskeläisen lakialoite tuloverolain muuttamisesta pitää sisällään hyvin tärkeitä lähtökohtia. Erityisesti haluan tukea yhden palkansaajan perheen tuloverotuksen muuttamista. Tässä on hyvin selvä epäkohta, eriarvoistava tekijä. Tähän liittyy nimenomaan kannustavuuspuute, joka johtaa helposti siihen, että meidän toimeentulonormimme rajaavat palkkatyön hyödyn sillä tavalla, että me nykyisellä järjestelmällä passivoimme perheitä. Sen vuoksi tämän tyyppinen ratkaisu, jossa todellakin yhden palkansaajan tulo voitaisiin jakaa molempien aviopuolisoiden kesken ja tällä tavalla saada enemmän palkkatulosta käteen rahaa, on erittäin perusteltu. Niin kuin aikaisemminkin olen todennut, meidän pitäisi rohkeasti pystyä uudistamaan tuloverotusta. Ellei tällaiseen kokonaisuudistukseen päästä, minusta tämän suuntainen tapa lähestyä tuloverotusta ja korjata sitä on hyvin perusteltu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

20) Hallituksen esitys laiksi käräjäoikeuslain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 131/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13. Ajankohtaiskeskustelu on huomenna torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 16.35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio